

«ШТО Ё ВАС ДОБРАГА?»

«Добрае было і ёсць, проста мы яго часам не заўважаем»

Святлана КРОТ, знаходзіцца ў водпуску па доглядзе дзіцяці, вёска Каліняўка Дубровенскага раёна:

— У гэтую нядзелю споўнілася два годкі нашай малодшай дачушцы. Яна ў нас вельмі жвавая, актыўная, здольная! Вельмі любіць бавіць час з татам, уваголе на яго вельмі падобная. Затое старэйшая больш спакойная — мая копія! Ходзіць у трэці клас, цяпер вост на канікулах. Як вучыцца? Пакуль не скардзімся!

Яшчэ ў мяне ёсць вельмі добрая сяброўка ў Дуброўне, мы часта тэлефануем адна адной. Вось абяцала пад'ехаць у госці — чакаю. У яе самой сям'яра дзяцей, яна напачатку з'явілася ў Маскву, бо трэба іх апрагнуць, а пасля ўжо да нас. Абяцала дапамагчы паклеіць шпалеры ў пакоі.

Ліма ПАРФІМОВІЧ, дырэктар ПУП «ПрофІтар» Старадарожскага раёна:

— У мяне ўсё добра! І уваголе я па жыцці — аптымістка. Калі некаторыя людзі часам кажуць, што нешта дрэнна, штосці не так, я магу адказаць: добрае было і ёсць, проста мы яго чамусьці не заўважалі. Хіба не шчаслівым было наша дзяцінства, гады вучбы ў школе? А калі мы стваралі сем'і, нараджалі дзяцей? Так, былі і клопаты, але і яны напаялі нашы жыццё, робяць яго асэнсаваным. Мярне радуюць мае дзеці, унучка — дай Бог іншым такіх дзяцей, радуе сямя. У мяне вельмі шчыра, але цікавая праца. Я шмат паездзіла па свеце — была ў Германіі, Польшчы, Румыніі, Балгарыі, Амерыцы — і ён мне бачыцца прыгожым. Да прыкладу, калі я ездзіла ў ЗША на конкурс «Сельская гаспадарка XXI стагоддзі», засталася шмат акравак ураджэння ад жыцця людзей на іншым кантынентах. Мы кантактавалі з нармальнымі, адкрытымі амерыканцамі — звычайнымі працаўнікамі.

Аляксандр САРОКА, вядучы спецыяліст Стаўбужскай раённай інспекцыі прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя:

— Я толькі што выйшаў з водпуску. Нават адзін дзень, праведзены ў лесе, у цішыні, сам-насам з уласнымі думкамі, дае такое заспакаенне, адпачынае... Ну і, вядома ж, парадаваў «ураджай» грыбоў! А калі гаварыць больш сур'ёзна, мяне радуе мая сям'я, кола блізкіх мне людзей і адсюль дом — у шырокім сэнсе гэтага слова.

Сяргей СТАРЫНАЎ.

ХІСТКАЯ РАЎНАВАГА НА РЫНКУ ЖЫЛЛЯ

Сярэдняя цана на другасным рынку жылля ў Мінску за першыя сёння на ўзроўні \$2043. Нягледзячы на ​​сусветны фінансавы крызіс і падзенне цэнаў на нерухомую маёмасць у Амерыцы і Еўропе, у бліжэйшы час яна не з'явіцца рухавікам у гэтым сектары. Што датычыць перспектыв, то зніжэнне цэнаў на другасным рынку можна чакаць пасля Новага года, хоць думкі экспертаў тут разыходзяцца.

Цэны на другасным рынку жылля Мінска, паводле даных Беларускага таварыства ацэншчыкаў (БТА), цяпер на 4,5 працента ніжэйшыя, чым у лістападзе 2007 года, калі яны дасягнулі свайго максімуму. Паводле станау на кастрычнік гэтага года, сярэдні кошт 1 кв.м жылля ў Мінску складаў \$2043, што крыху больш, чым у пачатку года. «Цяпер цэны на другасным рынку не растуць і не падаюць. Думаю, і стабілізацыя мае даволі доўгачасны характар — да новага года і, магчыма, далей», — лічыць старшыня БТА Мікалай ТРЫАНАЎ.

Асноўны попыт пакупнікоў на аднакамерныя кватэры на сённяшні дзень абмежаваны ў сярэднім сумай \$48 тыс., двухкамерныя — \$72 тыс., трохкамерныя — \$470 тыс. Апошняя лічба з'явілася за кошт разгляду публікацыі ў газеце аб'яў тыпу «Куплю кватэру за \$400—500 тыс.» — такіх сумы былі найменшымі ў недалёкім мінулым і, магчыма, з'яўляюцца мэтаанакіраваным псіхалагічным уздзеяннем з боку прадаўцоў, у тым ліку патэнцыяльных.

У гэтым годзе попыт на жыллё ў Мінску значна знізіўся ў параўнанні з мінулым годам. Сённяшняе рынак непрыязны, выклікаючы сусветным фінансавым крызісам, не сільна да вялікіх пакулак. Многія чакаюць, а раптам кватэры зноў пачнуць таннець. Як лічыць Мікалай Трыянаў, калі ёсць намер палепшыць жыллёвыя ўмовы і на руках неабходна сума, лепш не адкладваць куплю кватэры, незалежна ад таго, упадуць цэны на другасным рынку ці не, — цяпер проста добры спосаб захаваць грошы. Іншая справа, калі для куплі спатрэбіцца пазычаць грошы ў банку, у такім выпадку ўсё дэвальвацыя добра ўзважыць», — лічыць ён.

ЗА СЛОВАМІ НЕ ЗАБЫВАЦА ПРА СПРАВЫ!

У юбілейны, 90-гадовы дзень нараджэння камсамола, у Мінску прайшоў 40-ы з'езд грамадскага аб'яднання Беларуска-рэспубліканскі саюз моладзі, арганізацыі, якая сёння з'яўляецца прадпраемнікам камсамола і імкнецца працягваць яго лепшыя традыцыі.

За шэсць гадоў свайго існавання БРСМ стала самым масавым маладзёжным аб'яднаннем краіны і вядучай маладзёжнай арганізацыяй.

Як і раней, у БРСМ застаюцца і працуюць у навуковых установах, вайсковых часцях, на прамысловых прадпрыемствах, у сельскагаспадарчых калектывах — больш як 490 тысяч маладых беларусаў аб'яднаны агульнай мэтай, энергіяй і мэтаанакіраванасцю.

Амаль паўтары тысячы дэлегатаў з усіх раёнаў краіны, ветэраны камсамольскага руху, дэлегаты замежных партнёраў БРСМ з маладзёжных арганізацый Расіі, Літвы, Польшчы, Чэхіі, Кубы, Венесуэлы і многіх іншых краін узялі ўдзел у мерапрыемстве.

Час паказаў, адзначыў Першы сакратар ЦК БРСМ Юрый Крывадубскі, што маладзёжны саюз аб'яднаў сябе з арганізацыяй, якая зарэкамандавала сябе канкрэтнымі справамі і аўтарытэтам не толькі ў маладзёжным асяроддзі, але і ў грамадстве ў цэлым. Ініцыятыўны саюз знаходзіць падтрымку ў дзяржаве і, дзякуючы гэтаму, ствараюцца максімальныя ўмовы для самарэалізацыі моладзі.

А вядома, першы беларускага Урада Аляксандр Косінец падкрэсліў, што развіццё трэба вяртаць інтэнсіўна, і рухавік толькі наперад, за

Пры наяўнасці неабходных сродкаў не раіць адкладваць куплю кватэры і старшыня савета Беларускай асацыяцыі «Нерухомая маёмасць» Мікалай ПРАСТАЛУПАЎ. Асабліва ўлічваючы той факт, што амаль 90 працэнтаў з'ездзяла на другасным рынку з'яўляюцца альтэрнатыўнымі, калі чалавек прадае адну кватэру, каб купіць іншую. Пакупнік, які з'яўляецца адначасова прадаўцом, нікога не выйграе ад чаканняў. Пачакаць некалькі месяцаў цяпер трэба хіба што з удзелам у долевым будаўніцтве. На думку Мікалая Пасталупа, у гэтым сегменце ў будучым можа адбыцца некаторае патанненне.

У цэлым цяперашнюю сітуацыю на другасным рынку жылля Мікалай Пасталупа ацэньвае як стан «хісткага раўнавагі». «У далейшым сцэнарый адзін: цэны на другасным рынку павінны пайсці ўніз. Гэта не азначае, што яны абвалюцца. Проста першасны рынак пачне ўплываць на другасны ўжо да канца гэтага года, і цэны на апошнім будуць пакрыху зніжацца», — лічыць эксперт.

На сённяшні дзень у Мінску можна заключыць дагавор на долевае будаўніцтва жылля па цэне \$1,5—1,6 тыс. за 1 кв.м. «Гэта радуе, — адзначае Мікалай Пасталупа, — у адзначнае Мікалай Пасталупа, у спальных раёнах цяпер здаюць у сярэднім за \$300—350 плюс аплата камунальных паслуг. Аднакамерныя ў цэнтры з'яўляюцца можа абыйсціся ў \$600—700. Двухкамерныя кватэры каштуюць ад \$400 да \$700.

Зразумела, калі пастарацца, можна знайсці аднакамерную кватэру і за \$250 або двухкамерную за \$350. Але такія варыянты з'яўляюцца рэдка, і размова будзе ісці аб кватэрах без мэбл і самых аддаленых раёнах тыпу Шабаны.

У цэлым апошнія два месяцы цэны на арэнду трымаюцца на адным узроўні, і арэндадаўцы не з'яўляюцца ісці на якія ўступкі. У мінулыя гады цэны на арэнду жылля звычайна крыху паніжались пасля жніўня. Цяпер жа рынтарны сутыкнуліся з такой з'явай, як другая хваля студэнтаў. Далей не ўсё з іх падшуклі сабе жыллё ў жніўні і адпалі гэта на восень, разлічваючы на ​​зніжэнне цэнаў. Надазе, на жаль, не апраўдзілі. Як прагназуюць рэалтары, арэнду ў бліжэйшы час наўрад ці стане таннейшай. Магчыма, яна будзе даражэць.

Наталія ВЯРБІЦКАЯ, БЕЛТА.

ЗВ'ЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Прамая лінія

РАБОТА ПЛЮС «ГАЛОУНАЕ ПЫТАННЕ»

Контракты, рэжым працы і адпачынку, водпускі, жыллё... Аб усім гэтым і іншым мы прапануем пагаварыць падчас «прамой лініі» з заагаворкам юрыдычнай кансультацыі Федэрацыйнага прафсаюзаў Беларусі Уладзімірам Іванавічам ШЭЛКОВІЧАМ і намеснікам заагаворкам юрыдычнай ФІБ Васілём Мікалаевічам КОРСУКАМ 4 лістапада з 11.00 да 12.30 па рэдакцыйных тэлефонах: (8 017) 292 38 21 і 292 38 92. Папярэдняе пытанні прымючаюцца па нумары (8 017) 287 17 57.

НА ПРАЦУ НАВЫПЕРАДКІ

Фота Анастасіі КЛЕШЧУКА.

мікі за гэты час, малаверагодна», — лічыць Мікалай Трыянаў.

Як бы там ні было, але некаторае жыллё ў Мінску падазража вельмі прыкметна. Раней шалкам даступнае жыллё, якое будзецца з дзяржладтрымкай для чаргавоў, з 16 мая гэтага года УКБ Мінгарыканкама ўзводзіць у дамах БГД па цэне да Вр1,35 млн, за 1 кв.м. Паводле сфармуляванай самі чаргавоў, УКБ прапанавала некаторым з іх будаваць у панельным доме і зумі па цэне каля \$900 за 1 кв.м. Па выніках ІІ квартала гэтага года кошт уведзенага ў эксплуатацыю жылля для чаргавоў у Беларусі вагаўся ад Вр1,07 млн у дамах БГД да Вр1,35 млн у дамах з цэглы, газасіпанатых блоку і каркасных канструкцый. Як адзначаюць прадстаўнікі УКБ, рэальнае ўзніжэнне на 8—12 працэнтаў у тым ліку за кошт уключэння ў ёе затрат на ўнутрыкватэральныя інжынерныя сеткі, добраўпарадкаванне і азелененне тэрыторый, прылеглае да жылля дамоў.

Насуперак чаканням, сёння не назіраецца зніжэння цэнаў і на арэнду жылля. Як паведамілі БЕЛТА ў адным са сталічных рэйтарскіх агенцтваў, спыт на арэнду кватэры ў Мінску сёння перасягае прапанаванае. Аднакамерныя кватэры ў спальных раёнах цяпер здаюць у сярэднім за \$300—350 плюс аплата камунальных паслуг. Аднакамерныя ў цэнтры з'яўляюцца можа абыйсціся ў \$600—700. Двухкамерныя кватэры каштуюць ад \$400 да \$700.

Гродзенскія памежнікі затрымалі буйную партыю кантрабанднага серабра

29 кастрычніка прыглядзе аўтамабіль «Мерседэс», які ішоў праз пункт прапуску «Бругі» з Рэспублікі Польшчы ў Беларусь, гродзенскія памежнікі выявілі буйную партыю серабра. Грамадзянін Беларусі спрабаваў скарыстацца спрыяльнай працэдурай прапуску па «Залёным канале» і нелегальна ўвезці на тэрыторыю краіны 38 кг сярэбраных вырабаў. Кантрабанда была схаваная ў абышчым аўтамабілі. Кошт і лёс затрыманага грузу яшчэ дэвальвацыя ацаніць экспертам.

Павышэнне тарыфаў на навучанне ў аўташколах мэтазгодна і неабходна

Таку думку ў інтэрв'ю з карэспандэнтам БЕЛТА выказаў чарова выканаўца пасадку начальніка ўпраўлення ДАІ МУС Беларусі Васіль Бульбяноў.

Паводле яго слоў, сёння не ва ўсіх аўташколах падрыхтоўка вадзіцеляў адбываецца патрабаваннем, што прад'яўляюцца да якасці. Паводле існуючай статыстыкі, каля 70 працэнтаў тых, хто навучаецца, не здаюць з першага разу на права, што сведчыць аб недастатковых ведах і практычных навыках. Павышэнне тарыфаў будзе разглядацца з улікам абстаноўкі і арэндыраванна можа скласці ў межах 10—15 працэнтаў. Ужо сёння чаргі ў аўташколы расліся на тры-чатыры месяцы наперад. Як паведамылася ўжо, у гэтым годзе Мінтранс не будзе ініцыяваць павышэння кошту навучання ў аўташколах. Што датычыцца 2009 года, усё будзе залежаць ад таго, як складзецца сітуацыя з цэнамі на паліва, расходных матэрыялах. Цяпер рэнтабельнасць паслуг па падрыхтоўцы вадзіцеляў невысокая і нават у самых лепшых аўташколах не перасягае 5 працэнтаў.

НЕ СПРАВІЛІСЯ З КІРАВАННЕМ

На аўтадарозе Баранавічы — Ляхавічы каля в. Дарава вадзіцель «Крайслера-Ваяджара» выехаў на сустрэчную паласу і сутыкнуўся з «Фольксвагенам-Гольфам», ад атрыманых траўмаў вадзіцель апошняга памёр на месцы. Такі ж лёс напатаў і жыхарку в. Вулька-Целяжыцкая (Івацэвіцкі раён). Жанчына не справілася з кіраваннем, і яе аўтамабіль «Рэно» ўдарыўся ў прыдарожнае дрэва.

Сымон СВІСТУНОВІЧ.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

У СВЯЗІ З РАЗГОРТВАННЕМ АБ'ЕКТАЎ ПРА ЗША Ў ЕЎРОПЕ РАСІЯ ЁМАЦЕ СВАЕ ЯДЗЕРНЫЯ СІЛЫ

У адказ на разгортванне ЗША аб'ектаў стратэгічнай супрацьракетнай абароны (ПРА) у Еўропе Расія ўмацуе свае ядзерныя сілы. Аб гэтым заявіў першы намеснік начальніка Генштаба УС РФ генерал-лейтэнант Аляксандр Буруцін у артыкуле, апублікаваным у «Расійскай газеце» ў сераду.

«У гэтай сітуацыі Расія не будзе рабіць выгляд, быццам бы нічога не адбываецца. Натуральна, што сітуацыя, якая складваецца, вымушае прымаць меры па парываванні пагрозы», — адзначае Буруцін.

КАРЭСПАНДЭНТ ВВС NEWS ЗНАЙШОЎ СВЕДЧАННІ ЗАЧЫНІВАЎ ГРУЗІНСКІХ ВАЙСКОЎЦАЎ

Брытанская тэлерадыёвяшчальная карпарацыя (ВВС) падрыхтавала праграму, у якой прыводзіцца доказы злучэнняў грузіnskіх вайскоўцаў у стаўленні да мірных жыхароў Паўднёвай Асеціі. Праграма выйшла ў эфір аднаго з радыёканалю ВВС увечары 28 кастрычніка.

Карэспандэнт ВВС наведваў Паўднёвую Асецію некалькі тыдняў таму. Паводле яго слоў, ён стаў першым карэспандэнтам заходніх СМІ, якому атрымалася бесперашкодна аглядаць месцы жывёнаскага ўзброенага канфлікту і пагутарыць з жыхарамі. У радыёперадачы, у прыватнасці, прыводзіцца паказанні відэазапісу, якія расказвалі аб тым, як грузіnskія танкі вялі прыцэльны агонь па жыхарых хатах, а вайскоўцы Грузіі стралялі па ўцеках, якія спрабавалі пакінуць Цхінавал. Аўтар перадачы паведамыла, што сведчанні аб непрынарэальным ужыванні сілы грузіnskіх вайскоўцамі былі атрыманымі і супрацьнікамі праваабарончай арганізацыі Human Rights Watch, якія наведвалі Паўднёвую Асецію.

ПАЎДНІВАКАРЭЙСКАЯ РАЗВЕДКА ПАЦВЕРДІЛА ЧУТКІ АБ ЦЫЖКАЙ ХВАРОБЕ КІМ ЧЭН ІРА

Паўднёвакарэйская разведка валоде інфармацыяй аб сур'ёзнай хваробе кіраўніка КНДР Кім Чэн Іра, паведамае агенства Associated Press.

Паводле інфармацыі разведкі, Кім Чэн Ір знаходзіцца ў цяжкай стане пасля перанесенага ў жніўні інсульту, аднак пакуль не страціў здольнасці кіраваць дзяржавай. Раней японскія ўлады абвясцілі, што Кім Чэн Ір, паводле іх інфармацыі, знаходзіцца ў бальніцы. Японская тэлебачанне на дзень распаўсюдзіла інфармацыю аб тым, што сын паўночнакарэйскага лідара нібы вылісаў для блізкай нейрахірурга з Францыі. Аднак медык, з якім атрымалася звязіцца журналістам, сцвярджае, што ён ездзіў на некалькі дзён у Пекін, а не ў Пхеньян.

Родная газета на роднай мове

КАСТРЫЧНИКА 2008 г.

ЧАЦВЕР

№ 206 (26319)

Кошт 450 рублёў

ВЫДАЕЦЦА 3 9 ЖНІЎНЯ 1917 г.

РОЗГАЛАС

ТРЫ СКУРЫ — 3 БАЛЕЛЬШЧЫКАЎ

Ахвотны падзарабіць на перапродажы білетаў на матч Лігі чэмпіёнаў «БАТЭ — Зеніт», які пройдзе ў Мінску, трапілі на «заметку» да праваахоўнікаў: замест «навару» ім цяпер дэвальвацыя несіць адказнасць за незаконную прадрымальніцкую дзейнасць.

Паводле звестак адрэзання інфармацыі і грамадскіх сувязяў ГУУС Мінгарвыканкама, супрацоўнікі ўпраўлення па барацьбе з карупцыяй і эканамічнымі злачынствамі ГУУС Мінгарвыканкама ўстанавілі, што нейкія прадрымальныя асобы праз інтэрнэт перапрадаюць білеты на згаданы футбольны матч па «кусачках» цэнах — ад 60 да 210 тысяч рублёў. Між іншым кошт білетаў у касах — меншы ў разы (10 і 50 тысяч рублёў адпаведна). Устанавілі аперацыйнікі і той факт, што перапрадавалі білеты, якія былі рэалізаваны ў касах КУП «Барысэўскі гарэдык стадыён» і УП «Дынама-спорт». Выявілі ж на спеку-плянтаў, як кажуць, было справой тэхнікі: затрыманы студэнт 4-га курса механіка-матэматычнага факультэта БДУ, напрыклад, паспеў рэалізаваць два білеты за 180 тысяч рублёў (а набыў іх за 10 тысяч), а яго «калега», студэнт 4-га курса аўтааўтарактарнага факультэта БНТУ, перапрадаў тры аналагічныя білеты за 210 тысяч рублёў. А на наступны дзень на аналагічным «бізнэсе» паліся аператар сталічнага кам'ютарнага клуба і электрамонтажнік: адзін за білеты коштам 50 тысяч рублёў «здыраў» 180 тысяч, другі — за білеты на 10 тысяч — 120 тысяч рублёў. Ім пагража штраф у памеры ад 10 да 50 базавых велічынь з канфіскацыяй даходу, атрыманага ад незаконнай дзейнасці.

Ігар ГРЫШЫН.

«ЗЕНІТ»: ДЛЯ БАЛЕЛЬШЧЫКАЎ ДАДАТКОВЫ ЦЯГНІК У МІНСК НА МАТЧ ЛІГІ ЧЭМПІЁНАЎ

У сераду, 5 лістапада, на сталічным стадыёне «Дынама» ў 21.45 пачнецца матч групавога этапа Лігі чэмпіёнаў, у якім сустрэнуцца барысэўскі БАТЭ і санкт-пецярбургскі «Зеніт». Усе білеты на матч ужо прададзены.

Прэс-служба піцёрскага клуба паведамыла, што родную каманду прыедзе падтрымаць вялікая колькасць балельшчыкаў. Спецыяльна для іх клуб арганізаваў дадатковы цягнік у Мінск. Ён адправіцца з Віцебскага вакзала 4 лістапада ў 22.45 і прыбудзе ў беларускую сталіцу на наступны дзень у 12.19. З Мінска балельшчыкі «Зеніта» выедуць 6 лістапада ў 2.00.

Дзяснін ГОЛУБ, «Мінск-Навіны».

123 МІЛЬЁНЫ МАХЛЯРА

Папярэднім раследаваннем Маладзечанскага РАУС узбуджана крымінальная справа ў дачыненні да 23-гадовага вясковага жыхара з Мінскага раёна, які падзарабіў на махлярстве.

Працоўчы начальнікам продажаў аднаго з прыватных гандлёвых унітарных прадпрыемстваў, малады чалавек умудрыўся з сакавіка па май гэтага года махлярскім шляхам завалодаць 123 мільёнамі 300 тысячамі рублёў. Грошы належалі іншаму прыватнаму прадпрыемству.

Дамітрый СТАНКОВІЧ.

РАМАН МЯНЦОК ЗА КРАТАМІ НА 5 ГАДОЎ

«Пяць гадоў пазбаўлення волі з адбыццём пакарэння ў калоніі агульнага рэжыму і пазбаўленне права на кіраванне транспартнымі сродкамі на пяць гадоў», — такі прысуд Раману Менцоку ўчыра агучыў судзьзя Сяргей Афонскі.

Акрамя таго, Р. Мянцок павінен кампенсавать выдаткі Мінскай гарэдык бальніцы хуткай дапамогі на лячэнне Волгі Мянцок і Андрэя Дзякява — 2 мільёны 166 тысяч 890 рублёў (першапачаткова была з'яўлена сума ў памеры 3 мільяну 88 тысяч 111 рублёў. — Н.Д.). УСУ Мінбальвыканкама на пошук злучэнняў — 2 мільёны 770 тысяч 90 рублёў. Усе вайнойкі даражна-транспартнага здарэння, акрамя Волгі Мянцок, панеслі пакарэнне. Працэс па справе жонкі Рамана Менцока пачнецца ў судзе Мінскага раёна 30 кастрычніка.

Надзея ДРЫЛА.

ПРАДПРЫМАЛЬНЫ АДВАКАТ?..

У Мінску на вуліцы Макаёнка супрацоўнікам ўпраўлення па барацьбе з карупцыяй і эканамічнымі злачынствамі ГУУС Мінбальвыканкама быў затрыманы 50-гадовы адвакат адной з юрыдычных кансультацый абласной калегіі адвакатаў.

Паводле папярэдняй звестак, падзарабіць ён у падбукхторванні да дачы хабару і атрыманы 4 тысяч долараў ЗША ад двух сваіх падбаронных — непрацоўчых вяскоўцаў 30- і 33-гадоў. Апошняя паддалася на «ўгаворы» прадрымальнай асобы, разлічваючы на ​​тое, што суд вынесе ім прыгавор, які не звязаны з пазбаўленнем волі.

Ігар ГРЫШЫН.

Ну і ну!

ЧЫЙ КАРП?

Карпы агульнага вагой 120 кілаграмаў былі знойдзены дзяржінспектарамі Ляскавіцкага міжрайінспекцыі пры кантролі за захаванасцю рыбы ў сажалках рыбагаса «Трэмяля».

Тут жа была кінута і забаронена прылада для лоўлі — так званы павук. Парушальнік паспеў збегчы. «Улоў» здадзены на склад гаспадаркі.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Курсы замежных валют, устаноўлены НБ РБ з 30.10.2008 г. (для біз рэалізац)	Курсы замежных валют для бізнэс-рэалізац	Агенства ўладзіміра Траіцкага
1 долар ЗША 2 118,00	Цэнтрабанк РФ	Падпішыцца на часопіс «Гэтыя» Букавіч, Г.Б. на 2008 год у рознічцы па самым выдатковаму цэне. Тэлефон рэдакцыі: 209-69-01.
1 еўра 2 704,26	USD 27,9879	ААТ «Агенства ўладзіміра Траіцкага» УНП 100024047
1 патыйскі лат 3 809,35	10 UAH 43,3566	Ліцэнзія Мінскага № 02140/0172006
1 літоўскі лат 782,85	1000 BYR 12,8213	вяд. 03.05.2004 да 02.05.2009
1 швейцарскі франк 111,83	EUR 34,4306	
1 польскі злоты 744,22	Курс у аэраўдальных кампаніях (на 28.10.2008 г.)	
1 расійскі рубель 78,16	USD ..... 2135 / 2210	
1 украінская грыўня 322,13		

ISSN 1990 - 763X

Прэзідэнт Беларусі зрабіў кадравыя назначэнні ва Узброеных Сілах і ҚДБ

Генерал-маёр Ігар Глод назначаны намеснікам начальніка Генеральнага штаба Узброеных Сілаў Беларусі па баявым кіраванні, палкоўнік Аляксандр Райко — намеснікам камандуючага войскамі Заходняга аператыўнага камандавання Узброеных Сілаў. Палкоўнік Аляксей Захарэў будзе ўзначальваць упраўленне ваеннай контрразведкі Камітэта дзяржаўнай бясьпекі, палкоўнік Ігар Бусько — галоўнае упраўленне контрразведкі ҚДБ.

Адпаведныя ўказы Аляксандра Лукашэнкі падпісаў 28 кастрычніка. **Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.**

ПАСТАНОВА ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ АБ ВЫБРАННІ СТАРШЫН ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь **ПАСТАНАВЛЯЕ:** Выбраць Старшынёй Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Андрэянаву Уладзіміра Паўлаўна.

Намеснік Старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь В. ІВАНОВ.

27 кастрычніка 2008 г., г. Мінск. № 6-П/1.

ПАСТАНОВА ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ АБ ВЫБРАННІ НАМЕСНІКА СТАРШЫН ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь **ПАСТАНАВЛЯЕ:** Выбраць Намеснікам Старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Іванова Валерыя Мікалаевіча.

Старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь У. АНДРЭЯЧАНКА.

27 кастрычніка 2008 г., г. Мінск. № 7-П/1.

ЭКАНАМІЧНЫ ЭФЭКТ АД ВАКЦЫНАЦЫІ — НЕ МЕНШ ЯК 70 ДОЛАРАЎ НА ЧАЛАВЕКА

Далучыцца да кампаніі па масавай імунаізацыі насельніцтва супраць групы звычайных кіравнікоў прамысловых прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый кіравнікоў сталічнай санітадслужбы.

Для дасягнення ярка выражанага эфекту ад вакцынацыі (г.зн. зніжэння агульнай неперадзільнасці з-за захавання на групі і іншыя вострыя рэспіраторныя інфекцыі на 70–90 працэнтаў) неабходна ахапіць прызначэнні не менш як 75 працэнтаў працоўных у калектыве.

Аднак укладанне сродкаў у масавую вакцынацыю цалкам акупляецца. Справа ў тым, што захаванні на групі вымушаны прапусьціць па прычыне хваробы сама меней п'яць працоўных дзён, а пры ўзнікненні ускладненняў — да месяца. Для прадпрыемстваў такія пропускі немінуча цягнуць выплаты па лістках неперадзільнасці і г.д. Падлічана, што ў Беларусі рэзліз эканамічны эфект ад вакцынацыі кожнага работніка складае не менш як 140 тысяч аздавольных рублёў.

Дарчы, сёлета ў Мінску ўпершыню бесплатна прышчыпілі ад групы будучыя работнікам камунальных службаў (ЖЭСаў, прадпрыемстваў энерга- і водазабеспячэння), а таксама вадзіцелям грамадскага аўта транспарту. Усёго за кошт гарадскога бюджэту плануецца прышчыпіць каля 20 тысяч работнікаў гэтых службаў. Таксама бесплатна прышчыпіць будучы ахопленыя выхаванцы дзіцячых садкоў і вучні пачатковай школы. Гэта яшчэ плюс 43 тысяч чалавек, не лічычы асобаў з так званай групы рызыкі рэзліз пастрыпызоўных ускладненняў, якія традыцыйна атрымліваюць бесплатна прышчыпкі.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь выказваюць глыбокае спачуванне Старшыні Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Навіцкаму Геннадзю Васільевічу ў сувязі з напаткаўшым яго вялікім горам — смерцю МАЦІ.

Рэха публікацыі

ЗА ЖЫЦЦЁ — УСІМ СВЕТАМ

Паважанія звяздоўцы, думаю, вы памятаеце, што крыку больш як два гады таму (7 чэрвеня 2006 года) у нашай газеце пражодзіла дабрачынная акцыя «Даламожам усім светам» па зборы сродкаў на аплату лячэння Аляксея Маісеева.

Нагадаю, што калі хлопчык споўнілася адзінаццаці гадоў, яго нуркі перасталі спраўляцца з ачышчэннем крыві ад таксічных рэчываў і ўзровень некаторых з іх стаў пагражаць для жыцця. Вердыкт урачоў быў неасцяпальны: тэрмінальна стадыя хронічнай ныркавай недастатковасці. Выйсце толькі адно — дарагая аперацыя па трансплантатнай ныркі, на якую ў бацькоў Аляшы (маці — аператар газавога абсталявання на «Мінсклебпраме», бацька — электраслесар на прыватным прадпрыемстве) не хапала сродкаў...

***

Надаўна ў Лёшы быў дзень нараджэння. У свой пяцінаццаты год жыцця хлопец увайшоў са здаровай ныркай. Яе белгійскія ўрачы перасадзілі ад маці сыну напрыканцы зimy. Цяжка паверыць, але яшчэ восем месяцаў таму Лёшу Маісееву даводзілася самому ачышчаць свой арганізм ад таксінаў: чатыры разы на дзень з'яўляўся ў жывот праз імплантаваную ў брушную поласць трубку спецыяльным раствар. Сёння Маісеевы ўздаваюць усё гэта, як страшны сон. Ужо нямаю часу прайшоў пасля аперацыі, але падзіліцца радасцю і сказаць словы падзякі ўсім людзям, якія падзялілі яго пра сям'і, Лёша разам з маці змаглі толькі цяпер. Пасляперачыненні перыяд пражодзіў па тэмпературы з'явілася падарэжэнне на яву, паднялася рэзіматура. Проста фізічна не заставалася сілаў на радасць. Але цяпер, дзякую Богу, ні маці, ні сыну на здароўе не сквардзіцца.

— Цяпер у Лёшы паўночнае жашчэ. Ён ходзіць у школу, гуляе з сябрамі, з'ездзіў у санаторыі, займаецца з татам спортам. А ад былой хваробы нагадавае толькі будзільнік, які чатыры разы на дзень папярэджае хлопца аб тым, што прыйшоў час прымаць таблеткі.

Чатыры гады барышчы за жыццё сына нескладана было ўбачыць у вачах Галіны Віктарыўны. Нават слёзы радасці не маглі схаваш былія перажыванні. Адуць жа маці ўзроста сілаў, каб рухацца наперад і не апусціць пры гэтым рукі?..

— Не магу сказаць, што з ліку моцных жанчын. Каб не падтрымка, які маральна, так і матэрыяльна, добрых знаёмых і незнаёмых людзей, я не ведаю, што было. З усёго свету па нітцы, хоць і не за адзін дзень, але мы сабралі патрэбную для выратавання жыцця майго сына суму грошай. А гэта — больш як 50 тысяч еўра.

Перш за ўсё Галіна Віктарыўна звярнулася да кіраўніцтва сваёй прадпрыемства. Яна, звычайная рабочая, хоць і з дваіццацігадовым стажам, і падумала не магла, што генеральны дырэктар так апэратыўна і аддана возьмецца даламагаць. Грошы для сына збіралі па ўсім сямі лэбзаваздах сталіцы. Аглюшці «Мінсклебпрам» і паказ роліка пра Аляшу на Сталічным тэлебачанні.

— Спачатку планавалі рабіць аперацыю ў Маскве. Тады, калі мы пачалі збіраць грошы, трансплантатныя ныркі каштавала сорак тысяч долараў. Але, як толькі мы збіралі патрэбную суму, аперацыя чамусьці даражэла. За два гады кошт на яе павялічыўся больш як у два разы. Быў момант, падчас другога ці трэцяга падаражэння, калі ў мяне на нейкі момант апусціліся рукі. Грошы паступалі павольна. Здавалася, што ўжо ўсё ведаюць аб нашым горы. І нічога больш не даламо. Каб і каб не Наталія і Уладзімір Ліс, якія жывуць з намі па суседстве, не ведаю, што і было.

Гэтыя людзі выдало працягалі ў газеце «Медыцынскі вестнік», што жыццё Лёшы Маісеева знаходзіцца пад пагрозай. Ведалі, што ў хлопчыка праблема са здароўем, але і не падарвалі — наколькі сур'ёзна. Яны не далі маці спыніцца на паўдарозе, падтрымалі яе. Самі пайшлі па другім курсе па рэдакцыю. Так вось і дабіралі патрэбную суму.

— Нам шанцавала на людзей: трапілася больш добрых, чым дрэнных. Зусім незнаёмыя людзі клалі грошы на рахунак. Хто колькі мог. Часам здаецца,

Чытачы ўзімаюць праблему

А ПОМНІКА ЎСЁ НЯМА!

У віцебскі карпункт «Звязды» звярнуліся актывісты ваенна-патрыятычнага клуба «Пошук». Клубу сёлета ўжо споўнілася 25 гадоў, ён аб'ядноўвае неаб'якавых да гісторыі людзей — жыхароў Віцебска, Віцебскага, Полацкага і Лёзненскага раёнаў. Есць сярэд членаў клуба і ветэраны. Актывісты зрабілі шмат карыснага. Напрыклад, народны музей баявой славы Віцебскай Чырванасцяжнай ардына Суворова 251-й стралковай дывізіі, створаны клопамі ў віцебскім ПТВ-19. Музею споўнілася ўжо 20 гадоў.

Мне расказалі пра сваю праблему — ужо не першы год у Віцебску не могуць стаючына вырашыць пытанне ўстаноўкі помніка ахвярам выбраванай атамнай зброі і аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Актывісты спадзяюцца, што публікацыя ў старэйшай рэспубліканскай газеце даламожа.

— Нам паабяцалі, што помнік гэты можа быць устаноўлены на тэрыторыі віцебскага цэнтра радыяцыйнай медыцыны, — расказвае адзін з членаў клуба Ігар Хмялькоў. Яго бацька таксама ўдзельнічаў у выбраванні атамнай зброі ў 1954 годзе пад Токцам Арэнбургскай вобласці. — Магчымаць устаноўкі помніка павердзілі ў адміністрацыі Першамайскага раёна. Але цэнтр закрываў. На яго базе стварылі клініку Віцебскага медыцынскага ўніверсітэта. Потым у выніку перапіскі з рознымі структурамі далі згоду на устаноўку помніка знаку ў раёне анкалагічнага дыспансэра. Але і гэтага не здарылася. Звярталіся мы па даламо-ргу і да дэпутата парламента. Паабяцала даламагчы. Не атрымалася

— Нам паабяцалі, што помнік гэты можа быць устаноўлены на тэрыторыі віцебскага цэнтра радыяцыйнай медыцыны, — расказвае адзін з членаў клуба Ігар Хмялькоў. Яго бацька таксама ўдзельнічаў у выбраванні атамнай зброі ў 1954 годзе пад Токцам Арэнбургскай вобласці. — Магчымаць устаноўкі помніка павердзілі ў адміністрацыі Першамайскага раёна. Але цэнтр закрываў. На яго базе стварылі клініку Віцебскага медыцынскага ўніверсітэта. Потым у выніку перапіскі з рознымі структурамі далі згоду на устаноўку помніка знаку ў раёне анкалагічнага дыспансэра. Але і гэтага не здарылася. Звярталіся мы па даламо-ргу і да дэпутата парламента. Паабяцала даламагчы. Не атрымалася

БЕЛАРУСКАЯ АРМІЯ ПΟΥНАСЦЮ АДМОВІЦА АД АНУЧІ

Вайскоўцы беларускай арміі перастаюць карыстацца анучамі да канца 2010 года. Аб гэтым паведамаў начальнік рэчаіснага ўпраўлення Міністэрства абароны Беларусі палкоўнік Міхаіл Ралько.

Паводле новых нормаў па паўтара года вайскоўцаў тэрміновай службы выдаюцца 18 пар баваяўных і 6 пар паўшарсцяных шарпэтак, на працягу гэтага тэрміну можна таксама дадаткова атрымаць тры пары баваяўных і адну пару паўшарсцяных шарпэтак. Таксама ахвіцываюцца запатаны пераход на нашэнне новых відаў абутку. У прыватнасці, салдатам замест кэрзавых ботаў будучы выдадуцца жоўтыя бацінкі з высокім халывам. Пераход плануецца завяршыць да канца 2010 года.

БЕЛТА.

Сярэдняя зарплата работнікаў у верасні складала \$445,9, бюджэткаў — \$333,9 у эквіваленце

У Беларусі намінальная налічана сярэднямесячная зарплата работнікаў у верасні складала \$445,9, бюджэткаў — \$333,9 у эквіваленце.

Гэты паказчык у работнікаў прамысловасці быў роўны \$520; будаўніцтва — \$618,1; транспарту — \$507,7; сувязі — \$488,3; сельскай гаспадаркі — \$292,5 у эквіваленце.

Што датычыцца бюджэтных сферы, то сярэднямесячная зарплата за студзень — верасень гэтага года павялічылася на 15,2 працэнта ў параўнанні са студзенем — вераснем мінулага года і дасягнула Br693,5 тыс. Сярэдні заробак бюджэткаў у верасні склаў

Пагадненне аб прадастаўленні льготнага ўрадавага крэдыту падпісана з Эксімбанкам Кітая

Урад Беларусі і Экспартна-імпартна банк Кітая (Эксімбанк) падпісалі Пагадненне аб прадастаўленні Беларусі льготнага ўрадавага крэдыту. З беларускага боку дакумент падпісаў міністр фінансаў Андрэй Харкавец, з боку Эксімбанка — старшыня праўлення, прэзідэнт Лі Жогу.

Таксама былі падпісаны крэдытныя пагадненні аб прадастаўленні капітала крэдыту на будаўніцтва лініі па вытворчасці цэменту сухім спосабам на ВРПЦ «Крыўчэментнашэфер», а таксама на будаўніцтва другой такой лініі на ВРПЦ «Беларускі цэментны завод».

Прафіцэт бюджэту ў 2008 годзе можа склаці Br1 трлн

Аб гэтым у Мінску на адкрыці дзелавога форуму з прадстаўнікамі беларускіх суб'ектаў гаспадарання паведамаў намеснік міністра эканомікі Андрэй Тур.

Ён адзначыў, што гэта дасць магчымасць у 2009 годзе з умовай выканання прагностычных паказчыкаў знізіць падатковую нагрузку ў краіне на Br1,3-1,4 трлн.

Колькасць насельніцтва на 1 кастрычніка склала 9 млн 675,6 тыс. чалавек

Як паведаміла карэспандэнту БЕЛТА прэс-сакратар Нацыянальнага статыстычнага камітэта Алена Кандрэчанка, у параўнанні з 1 кастрычніка мінулага года жыхароў краіны стала менш на 20,1 тыс. чалавек.

Яна адзначыла, што за мінулы год колькасць насельніцтва павялічылася толькі ў Мінску — з 1 млн 803,9 тыс. чалавек да 1 млн 819,5 тыс. У астатніх рэгіёнах рэспублікі адзначана змяншэнне колькасці жыхароў. У выніку на 1 кастрычніка гэтага года ў Гомельскай вобласці налічвалася 1 млн 465,7 тыс. жыхароў, у Мінскай вобласці — 1 млн 458,5 тыс. чалавек, у Брэскай — 1 млн 435 тыс., у Віцебскай — 1 млн 267,3 тыс., у Магілёўскай — 1 млн 125,1 тыс., у Гродзенскай — 1 млн 104,5 тыс. жыхароў.

Маці доўга яшчэ расказвала пра добрых людзей. Большасць з іх яна не бачыла ніколі ў жыцці, але падтрымку іх адчувала.

На дабрні стаіць свет. Таму няхай яна ніколі не перавадзіцца.

— Аперацыю планавалі праводзіць у Маскве... — Як высветлілася, аперацыя ў Белгійі каштавала танней, чым у Расіі. Шанс жа памяншаўся па вывядзенні трансплантаткі з'явіўся выдаложа. Напярэдадні Лёша пазнаёміўся ў двары з дзюўнічкінай, якая прыходзіла з Белгійі на канікулы да бабці. Праз нейкі час мне патэлефанавала малі дзюўнічкінай і сказала, што ў яе ёсць сярброўка, якой таксама рабілі такую аперацыю. Сказала, што можа дамавіцца з урачамі. Ад нас патрабавалася толькі грошы на аперацыю і донар...

Маісеевым пашанцавала: ва ўсім членаў сям'і — адна група крыві. Але тату Лёшы забаранілі жыць донарам, бо ён хварэў на мокамаквенную хваробу. — Я ўдзячна вышэйшым сілам, якія далі мне магчымасць стаць донарам для сына. Гэта вельміка шчасце. Ведаю сям'ю з Бярозы, якая не можа прапэраўраваць за мякой сваё дзіця з-за адсутнасці донара, нягледзячы на тое, што ў іх ёсць на гэта грошы. Падчас нашай размовы з Галінай Віктарыўнай Лёша сядзеў побач. Калі я спытала пра мару, хлопца не задумваючыся адказаў.

— Раней марыў стаць здаровым. А цяпер вельмі хачу стаць урачом, такім жа, які і Сяргей Валер'евіч Байко. Гэта дзіцячы доктар, у якога мне пашанцавала лячыцца ўсе чатыры гады да аперацыі. Ён не проста прафесіянал сваёй справы, але і, што не менш важна, чалавек з вялікай душой. Мы яму нават у тры гадзіны ночы, калі мне рабілася дрэнна, маглі патэлефанаваць і атрымаць парад. Сяргей Валер'евіч шмат зрабіў для майго другога нараджэння. І я мару дарчыць хворым дзецям другое жыццё.

Р.С. Супрацістая хвароба складае нават даслоўна, не кажучы пра дзіця. Асабліва калі гэта супрацістаяне абыходзіць у непад'ёмную для сям'і суму грошай. А кажучы жыццё не мае цань?!. Азін у полі не вон. Але калі аб'яднаць сілы многіх, што даказвае Лёшын прыклад, можна падарчыць другое жыццё не аднаму чалавеку.

Надзея ДРЫЛА. Фота аўтара.

та па-свойму, зразумела: напэўна, тэрыторыя гэтай спецыфічнай медыцынскай установы, дзе выратоўваюць людзей з жудаснымі дыгназамі, — не самае лепшае месца для ўстаноўкі жалобнага помніка. Ды і час прайшоў. Цяпер у самім дыспансэры праводзіцца рэканструкцыя, зразумела, ў адміністрацыі іншых праблем хапае.

У аддзеле ідэалогіі адміністрацыі Першамайскага раёна Віцебска, куды я звярнуўся па каментарыі, адзначылі, што добрую ініцыятыву заўсёды падтрымаюць.

Мо і, насамрэ, не ўсё неабходнае зрабілі самі энтузісты, які адзначаюць адказныя асобы ў адміністрацыі?

Каб наогул узгадніць магчымасць устаноўкі знака, неабходна накіраваць афіцыйны ліст у аддзел архітэктуры і горадабудаўніцтва гарвыканкома, а затым ён будзе перададзены на разгляд у адміністрацыю. Вядома ж, трэба адзначыць у лісце, што адміністрацыя раней не мела нічога супраць разлічаны ініцыятывы.

— Куды яшчэ энтузіяты, калі мы дайшлі да ўзроўню парламентарыя? — разважае старшыня клуба «Пошук». — Ды не ўпершыню зацягваюцца пытанне ўстаноўкі памятных знакаў. Вось, у прыватнасці, на фасадзе дома, дзе жыві былі кіраўнікі знакамітага прадпрыемства «Маналіт» Авецкін, Герой Сацыялістычнай Працы, хачелі павесіць памятную дошку. Доўга спрабавалі атрымаць дазвол для гэтага ва ўсіх інстанцыях. Не атрымалася. Хоць, безумоўна, ёсць у нас і завершаныя справы ў клуб паставіў ужо 20 помнікаў загінулым воінам і

партызанам у Віцебску, Віцебскім і Полацкім раёнах. І колькі намаганняў для гэтага спатрабілася! Стаміліся ад аб'явак сацыял, сустрач з людзьмі, якім прасцей нічога проста не рабіць.

Няжур толькі з-за бюракратычнай валакты так і не паставілі «атамны» і іншыя помнікі? А мо актывісты клуба проста ў чарговы раз не знайшлі разумення з боку казачных асобаў? Мо не так усё раслуцмачылі, як трэба было? І ў выніку ўсё завяршылася толькі «сухімі» афіцыйнымі адказамі?

На жаль, у наш час не так ужо і многа добрых ініцыятыў «знізу», а пра дзейнасць пераважнай большасці грамадскіх арганізацый нічога мы — радавая грамадзяне — не ведаем. Хоцяцца, каб магчымаць устаноўкі «атамнага» і іншых помнікаў была разгледжана больш уважліва. Тым больш, што як падкрэсліваюць у клубе «Пошук», грошы не патрабуюць з бюджэту, спадзяюцца на народную падтрымку. У любым выпадку ўзаемадзейнічаюць дзяржаўным органам і грамадскіх арганізацый, якія займаюцца плейнай пошукавай работай, пойдзе толькі на карысць усім нам.

У сваю чаргу хочацца адзначыць тое, што ведаюць многія віцебчане, — у горадзе наогул адзіны новы памятны дошак, помнік,у. Толькі сёлета летам ля амфітэатра адрылася першая скульптурная кампазіцыя — вулічны клоўн з сабакам. Апошняя — падарунак маскоўскага цырыка Чалнакова. І цяпер да клоўна прыходзіць штодзённа сотні грамадзян і турыстаў. А калі б не падарылі клоўна, было б на тым месцы пуста, як раней?

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Абзац

■ У Паставах і Глыбокім закрыты казіно, якія ажыццяўлялі безліцэнзійную дзейнасць. Як падкрэслілі спецыялісты Камітэта дзяржаўна-кантролю па Віцебскай вобласці, гульнявыя залы ў абодвух гарадах, нягледзячы на забарону ажыццяўляць дзейнасць з 24 верасня, працягвалі працаваць. Такім чынам яны нелегальна атрымалі Br19 млн. Незаконная выручка, таксама як і граўныя аўтаматы, агульным коштам больш за Br137 млн, арыштаваныя. Правадзіцца расследаванне.

■ Егіпецкім жанчынам дазволілі ўзімаць руку на сваім мужоў у мэтах самаабароны. Адпаведную фетву (рашэнне) выдаў самы буйны ў свеце ісламскі ўніверсітэт Аль-Азхар у Каіры. Падобныя рашэнні прынялі рэлігійныя ўлады Саудаўскай Аравіі і Турцыі. «У жонкі ёсць права біць мужа, абараняючыся. Любы мае права абараняць сябе», заявіў кіраўнік камітэта па фетвах шэйх Абдэль Хамід аль-Атраш.

■ Моцны снегапад у паўночна-ўсходняй частцы ЗША стаў прычынай масавых адключэнняў электрычнасці. У трох штатах без электрычнасці засталіся больш за 100 тыс. будынкаў. Закрыліся буйныя аўтамагістралі і школы, былі затрыманы многія авіярэісы.

■ У спецыяльным адміністрацыйным раёне КНР Макао, былой партугальскай калоніі, у пачатку лістапада пройдзе Суветныя туалеты саміт. Мерапрыемства арганізавана суветнай туалётнай арганізацыяй, якую ўзначальвае сінгапурац Джок Сім, вядомы пад мянушкай «містар Туалет». Больш за 10 гадоў ён прысвядзіў барацьбе за чыстыя і якасныя туалеты ў малазразвітых рэгіёнах свету. Для паспяховага прасоўвання справы ён заахвочвае вядомых палітыкаў, у т.л. і для рэкламы. На фоне ўнітазаў яго папяралі тайландскі міністр, брытанскі мэр і малазійскі намеснік міністра. Па дадзеным ААН, каля 40 працэнтаў насельніцтва планеты пазабавлена даступам да чыстых туалетаў. Арганізатары спадзяюцца, што саміт дазволіць прыцягнуць у галіну інвестыцыі і зацікавіць прадстаўнікоў як буйнога, так і малага бізнэсу.

■ Жыхар Каліфорніі, якога падараваць у купцы крадзенага, прыхаў на суд па разглядзе сваёй справы на выкрадзеным аўтамабілі — джыпе Lexus. Да ўсяго астатняга, пакуль 37-гадовае цырульнік быў у судзе, паліцэйскія ўбачылі ў яго аўтамабілі 7 ёршчырскіх тэр'ераў. У выніку супраць цырульніка былі выставлены абвінавачванні ў купцы крадзенага, выкраданы аўтамабілі і жорсткім абыходжванні з жывёламі, так як ён не меў права заныць іх у аўтамабілі, прыпаркаваным на сонечным баку. У зале суда ён быў узяты пад варту.

Поўны абзац

■ У Швейцарыі за падробку нумарных знакаў арыштавалі 72-гадовага зорку французскага кінематографа Алена Дэлана. Акцёра прыгаварылі да 50 сутак турмнага зняволення або штрафу ў памеры 600 франкаў за дзень (каначкова сума складае каля 20 тыс. еўра) плюс судовыя выдаткі (каля 335 еўра). Сам ён з раз'ясненнем суда катэгорычна не згодны і мяркуе абскардзіць яго. Уся справа ў тым, што ў Швейцарыі нумарны знак замацоўваецца не на аўтамабілі, а за канкрэтным вадзіцелем, які, перасаджваючыся з машыны на машыну, павінен змяніць і перавесці таблічку. Дэлон, які валодае цэлым аўтапаркам, вырашыў не замарочвацца. Ён загадаў некалькі аднолькавых нумарных знакаў і ўпрыгожыў імі кожную са сваіх машын: «парыж», «БМВ», «мерседэс», «нікнолькі» і іншыя, за што і быў пакараны. На дарогах не могуць ездзіць некалькі машын з аднолькавымі нумарнымі знакамі, заявіў Генеральны пракурор і аб'явіў актёра вінаватым «у выкарыстанні падробленых знакаў».

Паводле паведамленняў карэспандэнтаў «Звязды» і інфармагенцтваў.

ПАТРАПІЎ У ЗАСАДУ

Калі работнікам Мазырскай мікраінтэлекцыі паведамілі пра тое, што ў лясным масіве паблізу вёскі Пеніца Калінкавіцкага раёна ў пятлі знойдзены дзікі, дзяржінспектары сумесна з егерамі мсцовай лясапаўліччай гаспадаркі вырашылі арганізаваць пачас засаду.

Наступным днём у яе «патрапіў» аператар казельні КУП «Камунальнік» з Калінкавічаў. Парушалінік прыбыў на асабістым аўтамабілі, дастаў з пятлі тую дзіку і загараў яе ў бакажні. Пасля гэтага на месца была выклікана следча-аператыўная група мсцовага ПАУС, дзе цяпер разглядаецца пытанне аб узбуджэнні крымінальнай справы.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ПРАПАНАВА СТАРОМУ ПАВАЖАЎЦЫ

Цыганка ў вёсцы Пускі Чашніцкага раёна зашла сярэд белага дня ў дом 79-

Здароўе нацыі

КАМЯНІ: ЛЯГЧЭЙ ПАЗБАВІЦЦА, ЧЫМ НЕ НАБЫЦЬ

Адно з самых частых урагінчых захворванняў — мочакменная. Дзесьці да 40 працэнтаў ложкаў ва ўрагінчых стацыянарах занятыя пацыентамі, якія пакутуюць ад камянеў і тых ускладненняў, якія яны выклікалі. Аднаму словам, мочакменная хвароба для беларусаў — нярдкасць.

Паводле слоў загадчыка кафедры ўралогіі Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта, доктара медыцынскіх навук, прафесара Аляксандра СТРОЦКАГА, Беларусь адносіцца да эндэмічных рэгіёнаў па вышэйзгаданым захворванні. Згодна з данымі краін блізкага замежжа, 4 працэнты працаздольнага насельніцтва ад 20 да 59 гадоў раз у год знаёміцца з правамі мочакменнай хваробы. У нашай краіне падобных даследаванняў не праводзілася, але блізка да нашых кліматычных умоваў, лад жыцця, пітні і харчовы рэжымы насельніцтва ў краінах Садружнасці дасягаюць меркаваць, што ў Беларусі сітуацыя адвядзеная.

Мужчыні і жанчыны ў цэлым пакутуюць ад камянеў у аднолькавай ступені, з той толькі розніцай, што ў жанчын мочакменная хвароба ўпершыню працягваецца пераважна да 50 гадоў, а ў мужчын — пасля.

Мочакменная хвароба — утварэнне камянеў у органах мочавыдзяляльнай сістэмы, а менавіта ў нырках, мачаточніках, мачавым пу-

тэжэннем, якія выдзяляюцца ці адыходзяць самі і ніколі больш не «вяртаюцца». Бывае гэта толькі ў тым выпадку, калі знікае фактар правакацыі развіцця хваробы. Напрыклад, цыжарнасць завяршылася родамі, камень выдзілілі, і жанчына назавуць забыла аб падобнай праблеме. Утварэнне камянеў падчас цыжарнасці, дарэчы, можа быць абумоўлена парушэннем мінеральнага абмену або затрымкай ацтоку мачы.

Другі дабражынасны варыянт — камяні ўтвараюцца самастойна па ідэі ўрагінчых органаў, але праз нейкі час упора вяртаюцца. Такіх хворых умоўна называюць нараджальнікамі камянеў, паколькі за жыццё іх арганізм пакадае 20, а тое і 30 няпростаў утварэнняў. Тут не патрабуецца ні хірургічнага ўмяшання, ні драбнення. Тым не менш, працэс выхаду каменя з арганізма нельга назваць цалкам лёгкім і простым для яго носьбіта.

Тым не менш камень не абавязкова працягваецца характэрнымі сімптомамі, — тлумачыць Аляксандр СТРОЦКІ. — Гэта вызначаецца тым, які камень мае быць, дзе

ён знаходзіцца, ці парушае рух мачы, ці суправаджаецца запаленнем — шэрагам нюансаў... Зразумела, што яго правіла, хворыя звяртаюцца з канкрэтнай сімптаматэкай — нырчайнай колікай. Боль суправаджаецца ванітаваннем, усплываннем жыцтва, часам расстройствам мочаспускання...

Камяні, якія размяшчаюцца ў нырках або мачавым пухры, добра дыягнастуецца з дапамогай ультрагуку. Для абследавання мачаточніка ёсць рэнтгенавыя метады, унутрывенная і аглядная ўраграфія, камп'ютарная тамаграфія.

Пасля адвядзення агляду, адзначае прафесар СТРОЦКІ, урач урагінчых вызначае тактыку лячэння. У некаторых выпадках, як было згадана вышэй, камень можа выхадзіць самастойна, але гэта залежыць не ад метаду лячэння, а ад таго, дзе менавіта ён размяшчаецца і шэрагу іншых абставінаў. Калі ўрач прышоў да выносу, што камень здыліны пакутчыку «гаспадарка» прызначаюцца мачагонныя травы, фізіяпрацэдурны і пэўны лад жыцця. Ва ўсіх іншых выпадках пацыенту патрабуецца дапамога іншага кіпталу.

Напрыклад, два віды эндаскапічнага выдзілення, ад драбнення — дыстанцыйна літэрацыя, без парушэння скураных пакрываў, і кантактная — калі выкарыстоўваюцца спецыяльныя інструменты і спецыяльныя метады. З дапамогай

Цёплы клімат. Людзі, якія прабываюць у краінах са спякотным кліматам, а таксама тым, хто часта і падоўгу там адлічвае, часцей пакутуюць ад мочакменнай хваробы, паколькі вада выдзіляецца з арганізма не праз мочавыдзяляльную сістэму, а праз скуру і лёгкія.

5. Іншыя захворванні. Напраўлена мінеральнаму абмену спрыяюць хваробы парашччэпадобных залоз, тонкай кішкі, дзе адбываецца павышанае ўсмоктванне солі кальцыю, і падагра, падчас якой назіраецца парушэнне абмену мачавой кіслаты, што не толькі «атакуе» суставы, але і суправаджаецца ўтварэннем камянеў. У рэдкіх выпадках мочакменная хвароба мае быць у дзяцей, што абумоўлена прыроджанай паталогіяй абмену рэчываў.

— Важна не тое, колькі вадкіх мы п'янем, а тое, колькі выдзіляем, — падкрэслівае Аляксандр Уладзіміравіч. — Калі чалавек выдзіляе 1200-1500 мл мачы ў суткі, гэта добрая ўмова для таго, каб камяні ўтвараліся радзей. Даказана, што асобы, якія паступаюць у стацыянар з ныркавай колікай, выдзіляюць за суткі менш за літр, а 70 працэнтаў гэтай кагорыі — менш за 800 мл. Колькасць жа кальцыю, якая выводзіцца з арганізма, ў гэтых людзей такая ж, як і ў тых, хто пазбаўляецца 1500 мл мачы за суткі. У выніку атрымліваецца гіперкальцемявая мача, якая і спрыяе ўтварэн-

ню камянеў. Як толькі хворы пазбавіцца каменя, яму адразу ж даюць першую рэкамендацыю — дабіцца павелічэння аб'ёму мачы... РЭКАМЕНДАЦЫІ.

● Ужывайце гатаваную ваду, у якой кальцый асыдае на сценах чайніка.

● Звяртайце ўвагу на ўтрыманне кальцыю ў бутэляванай пітной або мінеральнай вадзе: чым менш гэты паказчык, тым лепш.

● У якасці мачагонных сродаку выкарыстоўвайце не каву, якая не лепшым чынам адбываецца на рабочым сардэчна-сасудзістай сістэме, а чай, журавіны морс, яблычны сок, які больш уздзейнічае на ныркі і валодаць супрацьзапаленчым эфектам, паліаўксанамі, мікраэмульсаванымі ў нырках, аддзяленнем мачы.

● Мачагонным эфектам валодаюць кавун, дыня, вінаграды, яблыкі, брусніцы, з траў — пушкіцы таполі, бірузы, палыя хвощы. Праўда, што тычыцца траў, то піць іх па самастойным паказанням нельга. Трава — той жа лекавы сродак, толькі з іншым механізмам дзеяння. Іх прыём павінен кантраляваць урач.

● Памтайце пра пачаткі меры. Памятайце такія важныя мікраэлементы, якія кальцый адкалм выдзіляць з рашчывёй. Ён патрабуецца для трываласці касцей, прафілактыкі такога распаўсюджанага ўроставага захворвання, як астэапароз.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Дзёнік бландзінскі

Мне самой заўсёды здавалася, што з'яўляюся павінна быць вельмі праявіцца... Смерць — ад «смярдзёў», дрэнна пахнуць... А вось што думаюць філолагі, я не ведаю: у слоўніку з'яўляюцца ніколі не зазірае. Каб не зацывілацца на гэтым.

МОНТ-КАРЛА

Вызраю ў акно, а там шылду вешаюць... «Монт-Карла»... Замест папулярнай і патрэбнай вакальнай піцэрыі, хутчэй за ўсё, будзе чарговы пункт па выціванні грошай. Пятры гульнёвы зал на невялічкім мінскім вакзалі! Прычым літаральна побач, сцяна ў сцяну, знаходзіцца зал «Мільён», у тым жа доме — «Вулкан».

Калі так і далей пойдзе, будзем харнавацца не хлебам, а пластыкавымі фішкамі для гульні...

ВЫКЛЮЧНА ЖАНОЧАЕ...

Усё ж жанчынам прасцей жыць... У нас шмат добрых правераных спосабаў пазбавіцца ад непрыемных усмамінаў, пераінчынаць лёс. Пайшоў у цырульню, падыгрэць радзікальна ці перафармавацца — і вось табе новае жыццё. «З валосіка!» Азізная праблема ў гэтым спосабе — усё бачна, што ты — новая, а сама ты — не. Ну не будзеш жа глядзець ў люстэрка неспушына?

Сёння выкладава адрываю новы прагрэсіўны спосаб. Не перафармавацца, а памяншаць парфуму. Калі вы — бландзіна, скарыстайце шчо-небудзь з аранжова брунзатка... Па жыцці я люблю лёгкія пахі. А надшушыцца з парадаранай нядэўна бутэлекі і адчуваю ў сабе рэзкі прыліў агнісі і расшчучасці.

РАМКА

Мінскія вуліцы на па-за мінулым тыдні напоўніліся англічанамі. Прынамсі, вакол майго дома — тэрыторыя футбольна!

Разглядаю твары і думаю: «Божані, якія ж непрыгожыя гэтыя англічанкі! Пасля ўзростаў — і мужыкі ў іх страшныя! А тут над вулкам нехта як зарывае дурнымі голасам... Вой, і нашы жалыява, можа яшчэ горшыя!» Стала мне так сорамна за сябе... Пасля зразумела, у чым тут справа, чаму мне людзі непрыгожыя.

Звычайна чалавек азіньваецца цалкам, з галавы да ног. Фанаты ж футбольнага апраўты ў нешта бутарфорскае — у яркіх вільных майках, капелюшках, шаліках. Таму твары іх вылучаюцца, як партрэт рамкай. Уражвае!

Таму, відаць, і любяць ваенных і сіюардэс — пра іх лёгка класіфіцыраваць.

ПРА ДУХОУНАСЦЬ

Апошнім часам наша літаратурная крытыка зацывілася на «духоўнасці». Настолькі, што ў хуткім часе, глядзі, абвядзецца новым эстэтычным прычынам мастацтва, замест якой «партыянасць».

Лёгка было б дарэваць тэма размовы ад духавенства... але ж вядуць іх выключна тыя, каго трапа абазвалі «праваслаўнамі атзісты».

ЗДЫМКІ І ЛЁСЫ

Заўсёды цікава, як склаліся лёсы людзей, якіх бачыш на фотаздымках... Асабліва калі на здымку дзеці. Але жыццё адвучыла мяне цікавацца такімі гісторыямі — ні адна з іх не здалася мне высвідаць ці шчаслівай. І справа нават не ў тым, што іх героі, як у той паказцы — «усе памерлі!», а ў тым, што ў нашай ачынай гісторыі перыяды адносна спакійнага існавання былі настолькі кароткімі, што іх ніколі не хапала на чалавечы век.

Вось сёння расказалі жаліўню дэталі пра галадамер... Як жанчыны разуміюць, што дзеці скарэй ад голаду, завідаць іх на платформе цягніку, які на марудным ходзе ішлі міма станцыі... Так яны спадзіваліся пераінчынаць лёс, адправіць дзяцей туды, дзе ў іх, як ім здавалася, быў шанец выжыць... Дык вось, той, хто расказваў, укладваў, што жанчыны да гэтых цягніку беглі, каб паспець... Не ўкладаецца ў галаву.

ВОБРАЗЫ НОВАЙ «КУЛЬТУРЫ»

Апошнім часам на працы чытаю, што казалі розныя вядомыя тыпусы, тыпу Фуко, Бадрыяр, Хамітава, Душына, Маркава, Эпштайна пра Чалавек, з мэтай акрэсліць яго вобраз у філасофіі, псіхалогіі і літаратуры. Нейкае размытае атрымаецца чалавечтва. Прынамсі, усё вобразаў, чаму мне сустрэліся, кіталу Homo currens, не ўражываюць...

Для мяне сучасная культура ўзасябляецца ў моманты, калі адзін з герояў скардзінай кніжкі Fashion Babylon выкарыстоўвае мачу супраць гемагару, каб сваёй машы пад вачыма ад уваршанай клубнай оргіі... Ды яшчэ ў тым факце, што расейскі спявак Валерыі Лявонцьеў адвучылі сабе ану.

Вельмі надгледныя прыклады, куды рухаецца чалавечтва...

ПРА ТАКТ

Я і забыла б, што быў Дзень настаяніка, ды вось нагадалі. Знаёмая, у якой доўе зусім маленчкіх дзетак, а муж сена сабакам косяць, на паліцы шафы ў дзіцячым садку знайшла запіску: «Здайце пуды тысяч на Дзень настаяніка, і калі ласка, запусьце ўсю скванскасць куды паддадзі!» А ў яе кішкі — тысяча вясомст да наступнай «дапамогі»...

Мала апошняй грошы выгінчыну, дык яшчэ тэрба і прыніжыць... З дзяцінства ненавукі такіх грамадскіх зборшчыкаў «на падарункі».

ПРА АНТЫЧНУЮ ЛІТАРАТУРУ

У кнізе І.М. Тронскага «Гісторыя антычнай літаратуры» ёсць цікавае заўвага «Антычнасць ніколі не адлюстроўвае працэсу стаўлення асобы. Антычнага біяграфна не цікавіць дзяцінства і юнацтва героя як этапы ўнутранага жыцця чалавека. Усё ўвага звернута на перыяд «рошкіту», калі характар ужо аформлены». Дума вядома, але было цікава яе перачытаць, бо цяпер якраз займаюцца праблемай характару ў сучаснай беларускай літаратуры.

Дык вось — цяжка прыгадаць беларускага пісьменніка, які б памінуў сваё дзяцінства і юнацтва. Па сутнасці, усё сучасныя раманы трымаюцца на тэме юначых кістануў.

ШУКАЙЦЕ ЖАНЧЫНУ-2

Мінулы раз пачала распаўвацца пра тое, якія версіі высюваюць сёння тэлевізійны пра смерць Янкі Купалы. А вось што расказвае пра акалінасі гэтай трагедыі класік беларускай літаратуры Янка Брыль у кнізе «Вячэрня».

«Не памятаю, калі гэта было, дый, можа, я і не так важна, каб зусім дакладна пра час, — хапае і таго, што ўжо няма гадзю стайці ў памяці гутарка з Пятром Панчам, удвух на познавая чарнін гасцінных калідоры. У Маскве, у гасцініцы, што называецца адзіменна».

Пятро Ессыпавы сам пачаў гэтую гутарку. На дзясятны паверсе, дзе мы з ім спыніліся, каля пралятае, у які завіліся Купала. Ад усміхнуўся пра гэта жарка і пачаў.

Утрох: Купала, Лынькоў і ён — стары, паважаны расказчык — вылілі, памятаецца ясна, павану паўлітра, колькі было ў бутэлячы. Заключэнне, такі чынам, выключнае. Вылілі на калідор. Ужо ў пачатку раўнаўсця і шчо пастаялі, пагаварылі. Купала прасёў, прыткнуўся банкам на коўкім мармуровым паравіце. А тут праходзіла з падносам афіцьянтка — з пустым ці з поўным посудам, з пакоя якога ці ў які пакой — ужо ні Панч тады, а я цяпер, у востэдыяцкіх востымых гозе, з яго расказу не памятаю.

Іван Дамінікавіч і ў шчысцездзе гадю любі, качуць па-васковаму, запачаца з малымі жанчынамі. Ветлым, вясёлым словам, з усёй кавалерскай тактоўнасцю. Так гаварыў мяне і Панч. А сам я чуў ад цёткі Уладзі гордае: «Мой Янка быў еўрапейца!» Не вытрымаў ён і тады, з таго зласнага паравіта. Ці то памкніўся крышку гульва: «Мая ж ты красунечка!» Ці то вельмі прыблізна хацеў штосці падобнае сказаць, зрабіць. А маладзіца — ці стомлена, са зразумелай нецярплівасцю, ці таксама з вельмі какецаў — нібы хацела адмакнуцца ці адхіснуцца ад шаноўнага кавалера. Ён варушыў таксама. Як і куды: да яе, ад яе — у тры секунды ў памяці Панча не замацавалася. Адбылося адно — вялікі пэст, жывы чалавек паліць у глыбока-каменны пралёт...

Афіцьянтка ў той жа вечар зікліа. Расказана яшчэ і таго, што ўжо хутка паўвека, як гаворыцца пра Яго заўначу, трагічную смерць.

Некелькі сведкаў, няма версій... — як быццам тут штосці тэрба было замоўчыць... «Вячэрня», 1994.

Вось тая версія, якую цяпер нічо не хоча гздаваць. Няма скандалу — няма праблемы...

Ганна КІСЛІЦЫНА.

Усімхнёмся!

— Учора з бацькамі сваёй дзячычыны пазнаёміўся!
— Ну і як?
— Прынялі, як роднага сына. Бацька нават рэмна ўваліў!

Хворы быў абследаваны, быў праперываны, быў добрым таварышам...

На сходзе быў прыняты парадка дна:

1. Бухгалтар Івануі крытыкуе дырэктара.
2. Развітанне з бухгалтарам Івановым.

Хворы быў абследаваны, быў праперываны, быў добрым таварышам...

На сходзе быў прыняты парадка дна:

Прэм'ера

Беларускі

«парве» залу?

А дзе набыць квітку на прэм'еру «Байкера»? Дакачліва!... Такое пытанне гучыць у дачыненні да беларускага мюзікла, прэм'ера якога адбудзецца 8 лістапада ў Палацы Рэспублікі. І няўжо нехта мог сумнявацца, што гэтая падзея застанецца па-за ўвагай публікі?

Тым больш што падрыхтоўная праца вядзецца на правілах брадвейскага паставака, але асабліва цікавае выклікаюцца напярэддзі прэм'еры дзючючы асобы і іх выканавы.

Аўтар, кампазітар Уладзімір КАНДРУСЕВІЧ: Мы спраўдзілі пайшлі на шляху брадвейскага вопыту, зрабілі спачатку падпрэм'ерны тур, паказалі «Байкера» ў іншых гарадах, перш чым прадставіць яго ў сталіцы — адчулі, што публіка прымае мачі. Такого роду праектаў у нас яшчэ не было. Хоць наш мюзікл малабюджэтны, калі параўноўваць яго з брадвейскімі ці расейскімі. Але выдаткі параўнальныя з тымі, якія ідуць на пастаўку ў беларускіх тэатрах. Калі мы яго рабілі, то кіраваліся не камерцыйнымі падходамі: уся каманда працавала найперш з-за

цікавасці і на энтузіязме. Для нас было важна выйсці на новы ўзровень. Іван ВАШЫШЧЭВІЧ, выканаўца галоўнай ролі Франка: Мы з-за сваёй сімпіліцы часта сільны прынякіае тое, што ствараецца ў нашай краіне. Мы вырашылі даказаць, што ў Беларусі можа быць створаны творчы прадукт, які варта глядзець, а лозунг «Купляйце беларуска!» насамрэч варта прымаць сур'ёзна. Тэрба цікавіцца найперш тым, што адбываецца ў твай краіне, прымаць і рэкламаваць свой айчыны прадукт. Але, на жаль, мы бачылі нашы афішы маленькага памеру побач... з вялікімі тварамі расейскіх знакамітасцяў. І нават нягледзячы на гэта мы адчуваем цікавасць да таго, што стварылі, таму што часта чуем: як патрапіць на прэм'еру?

Вера ПАЛЮКОВА, выканаўца ролі Ірыны: Мая герайна — гэта спраўданы адна. Волгыт пераўвасабялення ў Анёла ў мяне ўжо быў — у фільме «На спіне ў чорнага катла». Уладзімір Кандрусевіч пісаў яго музыку. І прапанаваў мяне стаць Анёлам у мюзікле. Ведаеце, у Анёлаў настолькі асабліва праца, што іх не так проста знайсці... І я пагадзілася. Працавала з вялікім задавальненнем: першы раз у жыцці мне далі сыграць сапраўдную станаўчую ролю. Я іграю чалавечка частага, які памірае з-за каханна. Звычайна герайні, якія я іграла, імкнуліся дабіцца каханна, а тут дабіваюцца майго. Гэта прыемна.

Дарыя, іграе гаспадыню начнаго клуба Элеанору: Мне вядома роля адмоўнай герайні, якая і завяла ўсю інтрыгу. Праца над такой роляй вымагае пэўных дзючючых страт. Таму што ўсе мы ў жыцці сёбе лічым добрымі людзьмі. А тут тэрба думаць і пра характар, і адначасова спяваць. Давялося шмат што засвоіць падчас працы над мюзіклам, зразумець, што на сцэне мы ўсе — адна каманда і дапамагам адзін аднаму.

Алена ЛАНСКАЯ, выканаўца ролі Джэні: Уліваўца ў гэтую працу было складана, таму што ў многіх з нас не было акцёрскага вопыту. Спачатку ў мяне, напэўна, і не атрымлівалася... Але рэжысёр Гендэш Давыдзкі мяне дапамог

зразумець маю герайну, якая толькі пачынае жыць і яе вельмі вабіць свет, у які яна патрапіла.

Іван БУСЛАЙ, выканаўца ролі маладога кампазітара Ромея: Нас ўсё, маладых спявакоў, каму выпала іграць ролі ў «Байкеру», вабіць магчымасць працы над нечым новым. І мы адчуваем вялікую адказнасць за ролю, якія дзючючыца іграць, а не думаць толькі пра тое, як праспяваць свае партыі.

Праспяваць «жывую» — гэта таксама выпрабаванне, асабліва ў вялікай зале, няхай і з новымі мікрафонамі. Але падчас выступлення ў Бабурыўскі, калі давалося спяваць «жывым голасам» ў літаральным сэнсе, без мікрафона, выканаўца зразумелі: для іх нічога немагчымага няма.

Магчыма і тое, што перад прэм'ерай да Палаца Рэспублікі з'едуча спраўданы беларускія байкеры. А на спектакль — госі з Масквы. Прынамсі, запрэжаны адпраўленыя «хросымі» беларускага артыста Дзюдзікі Вані на «Новай хвалі» рэжысёра Аляксандра Рэўзіну і Прымадонне...

Ларыса ЦІМОШЫК.

Медыцынскую акцыю «Разам супраць інсульту» ў Цэнтральным універсальным магазіне Мінска праводзяць персанал сталічнай гарадской паліклінікі № 13 і студэнты Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОДАЖЕ ОБЪЕКТОВ НЕДВИЖИМОГО ИМУЩЕСТВА НА АУКЦИОНЕ

ЗАО «Выставочный центр «Аквабел» Минский район проводит повторно открытые аукционные торги по продаже объектов недвижимого имущества, нежилых изолированных помещений для организации офисов в бизнес центре «Аквабел»:

№ лота	Наименование объекта недвижимости	Общая площадь, кв.м	Начальная цена с НДС, бел. рублей	Адрес объекта
1	Изолированное нежилое помещение	17,1	102 938 901	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 501
2	Изолированное нежилое помещение	15,8	95 113 136	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 502
3	Изолированное нежилое помещение	16,8	101 132 955	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 503
4	Изолированное нежилое помещение	17,1	102 938 901	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 504
5	Изолированное нежилое помещение	15,8	95 113 136	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 505
6	Изолированное нежилое помещение	18,2	95 270 175	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 506
7	Изолированное нежилое помещение	16,4	98 725 028	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 507
8	Изолированное нежилое помещение	16,6	99 928 991	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 508
9	Изолированное нежилое помещение	16,4	98 725 028	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 509
10	Изолированное нежилое помещение	26,2	157 719 251	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 510
11	Изолированное нежилое помещение	17,7	92 652 863	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 511
12	Изолированное нежилое помещение	16,8	101 132 955	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 512а
14	Изолированное нежилое помещение	9,2	55 382 333	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 512в
15	Изолированное нежилое помещение	18,4	96 317 100	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 513
16	Изолированное нежилое помещение	18,1	94 746 713	Минский район р.д. Боровая, 1, пом. 514

«КАБ ВАШ ЛОЖАК ДОБРА СКРЫПАЙ...»

Трымайся свайго!

Учора беларускаму пісьменніку, літаратуразнаўцу, энцыклапедысту і фалькларысту, лаўрэату Дзяржаўнай прэміі Беларусі Янку Саламевічу споўнілася 70 гадоў. Напярэдні юбілею я вырашыў пагутарыць з ім пра беларускі фальклор, пра які наш юбіляр можа раскажаць бясконца.

— Спадар Янку, ведаю, што вы ўсё жыццё запісваеце ад людзей беларускія прыпеўкі, жарты, выразы, анекдоты і гэтак далей, адным словам, фрывольны фальклор. Дарчы, ён у Беларусі слаба даследаваны. Ці не так?

— Наяк я ляжачы ў бальніцы, і ў гапаву пачаў лекцыі гэты самы фрывольны фальклор. Я пачаў яго запісваць. Ніл Гілевіч аднойчы сказаў, што такі фальклор у нас вельмі багаты, але пакуль німа яго не выдаваў асобным томам ці тамамі. Некалі ўкраінскі фалькларыст Уладзімер Гнацюк назбіраў украінскага фрывольнага фальклору на некалькі тамоў. Але выдаў 2 тамы па-нямецку. Прапаў увесь цымус.

У 1949 годзе ў сваёй роднай вёсцы Вялікая Кратокта на Слонімішчыне на адным вясяллі я пачуў і запамінуў такі тост: «Каб ваш ложак добра скрыпаў і да году сынок выплаў!». Пасля, на вясялі не дзе ў 1980 годзе ў вёсцы Талкаўшчына на Слонімішчыне за гэты тост выйграў першае месца. Ён заўсёды добра ўспрымаецца вясяльнікамі. А мой стрыечны брат Сяргей у 1947 годзе, сам яшчэ смарчак, бо з 1939 года, памятае, спяваю прыпеўкі: Пашоў дзед вальца, Пашоў дзед вальца, Вывернуў пакусты, Апарыў яйца.

Ці пра нейкую Палагею: Пашла ганцаваць Наша Палагея, Спердуу барабан, Зладу батарэя.

Нашы былі старшыня калгаса (ужо павёр), павароковаму Мікіцю, выпсеўваў пад мухаю: Курчына зялёна любя, Яна яму яйца прышляла.

Калі мой дзед Раман Сцяпанавіч мацаўся за бабу Наталію Антонаўну, то казаў: «Тваю маць, ня-яка!». Чамусьці абавязкова дадалася гэта «няяка!». А яна абавязкова парывалася: «Сучу!».

Мы, энцыклапедысты, ездзілі ў свой час у калгас на прапалко і збор ураджаю капусты, морквы і г.д. Валодзя Сацута ўспамінаў, як

там адна з жанчын выказвала сваю адзіноту: Наварыла, напаяла — Німа каму есці. Літла, ногі разваліла — Німа каму лезці.

Мой зямляк Дзмітрый Супрун пачуў у Жыровічах: «Каб ты ўсё ся на вясялі!» і прахвілі «Каб твао хату жабракі абміналі!». На акспронт Грышы (Рыгорам ён стаў пасля) Барадуля, які тады яшчэ піў многа, Памёр Балзак, Памёр Уіу, Сумуй, трына, Па Супруну.

Дзіма адказаў імгненна, і, памойму, здрава: Даўно сумую Па трыне, Па як тут будзе Без няне.

Некалі Рыгор Барадулін пад псеўданімам Алесь Чабор надрукаваў у «Ліме» (1963, № 84) такую пародыю на Алега Лойку (Лойка, праўда, думаў, што аўтар — Пятрусь Махаль): З БДУ выходзяць у людзі, Расце ў СП кандыдатаў праслойка.

Калі зусім на рыфы забудзе, Дык акадэмікам стане Лойка. Якубу Коласу прыписваюць словы, што найчасцей кажуць на вясяллях. Алег Лойка сцвярджае, праўда, што гэта мо народныя словы з Мікалаеўшчыны: Душа ў гарэццы меру знае, І ліску не бярэ ніколі — Як ракам стаў, Дык і даволі...

Эпітафія Роберта Бёрнса на Грызель Грыму ў перакладзе Язэпа Семжона: Стыдзія, падарожны пілігрим, Глянь, якія д'явольскія Яны яму яйца прышляла, Што нават гэту грыву, Грызель Грым, Загрызла і зубоў не пакрышыла.

І шчы адна з Роберта Бёрнса ў перакладзе таго самага Семжона: З такой укормленасцю твару Вам быць бы шыльдай пры тавары, Дзе надліс гэтакі прыбізна.

«Цяка тут з лесу невялічка Травай заросшая крынічка», якус колас.

Свіныя вушы, лыч і галавізна. Пачуў ад Анатолія Валяхановіча: Вось і вер пама беляя людзям. Я яму аддалася пры луце. — Дурны ты, не роз штанты, І вулою завязваў на спіне. І яшчэ ад Валяхановіча: Мне міль тэзаў, тэзаў, Думаў, што я без ройтэзаў. — Дурны ты, не роз штанты, Гука з левай стараны.

Бацька мой казаў пра надта вузкі чужок зямлі: «Станеш с.ц. — на кароў жыццё!». А на кароў, якая залезла ў агарод, крычыў: «Вылазь, паляда, каб табе моль голаў аб'е!».

Памятаў, адзін раз зайшоў да Алега Лойкі. Туды заходзіць ярка Уладзімір Караткевіч. Ён так цікава заўсёды раскажаў, нібы пісаў, Апа-вяду пра адзін захондбеларускі календар, дзе былі партрэты беларускіх паслоў і грамадскіх дзеячаў з рознымі подпісамі. Янку Станкевічу далі подпіс: «Не прымкнуў ні да якога кліюбу».

Калі мне тут жа падпісаў сваю «Матчыну душу» Уладзімір Караткевіч напісаў: «Ад аўтара, які не прымкнуў ні да якога кліюбу».

— Бацьку, што вы любіце ла-віці і запамініць якія беларускія словы і выразы... — Бацька некалі казаў: «Мёрзлая зямля зааскалела» (стала вядома як скала). Ён успамінаў аднаго жыхара Кратокі, які ён блішчы: сем мазаных, сем німазаных, сем сухама — збольшага перакуюць. І яшчэ чуў: малыны клоччык, не проста хлапчана, а хлапчачко. Не зладзельчыца, а зладзельчыца. Тоўсты чалавек — паўтарак, раскалі — два будзе. Цётка Надзя ў Слоніме казала: «Неякі гэтыя картоплі патру-пяшлі». У вёсцы майго мовілі: сучка маленка, няеяка, як слончык на чатырох жоках. Пачуў ад пасці-таксама: ідзе нага за нагу, як ні-заўтра: а што гаварыць, ды німа чаго скупаць: уж на суні ў свата збярэцца (пачуў кіснучы).

На вясялі ў Салігорскім раёне казалі: «Дару вам клыновы ліст, каб першы сын вы трактарыст, гарманіст, праграміст ці яшчэ нейкі іст». Фёдар Янкусіч некалі загад-ваў: «З мяккім і цукі прыгнесьце».

— Спадар Янку, вы даследавалі беларускія дзіцячы фальклор — гэты дзіўны феномен беларускай традыцыйнай культуры. Але ён таксама не выдзедзены асобнымі выданнямі так, як ён

Крынічка

Рубрыку вядзе Валіяціна ШПІЛЕўСКАЯ, тэл 285 88 81

ЯК ПРАЎІЛЬНА ПАСАДЗІЦЬ ДРЭВА ЦІ КУСТ

У прыродзе самая цудоўная і клопатная пара — восень. У большасці сваёй менавіта восень даючы старонацы пасадзіць кусты ягадных культур, а таксама плодовых дрэў. Не трэба толькі забываць пра такія важныя біялагічныя законы прыроды, як абавязкова пайназначнае сілкаванне маладых арганізмаў, што для раслін з'яўляецца гарантыяй добрага росту і развіцця ў дарослым жыцці. Садаводчы часта ігнаруюць гэты закон і садзяць расліны ў малаўрадліваю глебу, не ўносячы ўгнаення. Праўільная пасадка раслін у добра заправленую яму — гарантыя атрымання высокага ўраджаю на працягу ўсяго жыцця раслін.

САМЕЧКАВЫЯ КУЛЬТУРЫ
Як правіла, усе самечкавыя плодывыя расліны маюць магнутую каранёвую сістэму, валодаючы інтэнсіўнай энергіяй росту, што і вызначае іх павышаную патрабу ў сілкаванні. Таму пасадкачы ямы для самечкавых культур робяць вялікімі — не менш чым 60х60 см, а яшчэ лепш — 1х1 м. Глыбіня ямы да 70 см. У грунту моцна развіваецца цэнтральны карань, таму яма павінна быць глыбіней да 1 м. Адагледжас паміж дрэвамі ў радзе павінна быць не менш чым 5 м, а паміж радамі 6-7 м. Дрэвы на карліках прышчыпаць размяшчаючы іх на адлегласці ў кожную яму ўносячы 0,5 кг мінеральных ўгнаенняў, якія не змяшчаюць азот. Яго можна змяніць попельам і суперфасфатам. Азотыя ўгнаення пры пасадцы не ўносяць — яны пагаршаюць прыжывальнасць. Акрамя таго, яны зраўняваюць арганізм — 2-3 вядры на дрэва. Перад пасадкай ядрэнама было б апрацаваць каранёвую сістэму стымулятарам корнеўтварэння (напрыклад, карнінам).

Трэба памятаць, што пры пасадцы плодовых дрэў іх нельга заглыбляць. У той жа час, з цыгам часу глеба можа асеці, а карані агаляцца, таму муляча тут неабходна.

КОСТАЧКАВЫЯ КУЛЬТУРЫ
Пры пасадцы вішні, слівы, алычы дастаткова выкапаць яму памерам 50х50 см, глыбіней 50-70 см. Выкладчыне складае чарэшна, таму што яна мае магнутую каранёвую сістэму, а дрэвы дасягаюць значных памераў. Усё гэта трэба ўлічваць пры пасадцы. Памятайце, што ўсе костачкавыя не пераносяць кіслых глебаў, таму пры пасадцы неабходна ўносіць попель (да 1 кг на пасадкавую яму). Попел старанна перамяшчаць з зямлёй, норма ўнясення мінеральных ўгнаенняў — 200-300 г.

ЯГАДНІКІ
Такія ягадныя культуры, як парэчкі і агрэст, не вельмі патрабаваальныя да глебы, але станоўна рэагуюць на ўнясенне ўгнаенняў. Пры пасадцы гэтых ягаднікаў варта выкапаць пасадкавую яму памерам 50х50х40 см і добра заправіць арганікай. Асноўнае патрабаванне ягадных кустоў — рыхлая паветрапрапуская глеба. У парэчак і агрэсту карані знаходзяцца амаль на паверхні, таму глебу пад кустамі лепш не рыхліць, а мульчыраваць. Норма ўнясення ўгнаенняў, якія не змяшчаюць азоту, пры пасадцы да 100 г на расліну.

Бружмель у адрозненне ад парэчак і агрэсту не ўтварае прыдатных каранёў, таму заглыбляць саджанцы пры пасадцы не трэба, нават шкодна, таму што заглыбленая пасадка прыгнэтая расліну і затрымае ўступленне ў пару плоданашэння. Таксама мае паверхневую каранёвую сістэму і патрабуе рыхлай глебы, арганіку выкарыстоўваць у якасці мульчы. Пасадкавую яму выкапчы памерам 50х50 см і глыбіней 35-40 см, уносячы 150-200 г попуага ўгнаення, старанна перамяшчаючы яго з глебай.

Маліна і ажына любяць распаўзацца па участку, таму пры іх пасадцы лепш зрабіць траншею шырынёй 40х50 см, адгарадушыць іх лістамі шыферы ці лінолеуму. Саджанцы маліны размяшчаюць праз 0,5-1 м адзін ад аднаго, ажыны — 1-0,15 м. Маліна і ажына не любяць заглыбленай пасадкі. Норма ўнясення ўгнаенняў такая ж, як і пры пасадцы парэчкі. Попел — лепшае ўгнаенне для маліны.

Абляпіха — адна з самых святлолюбівых культур. Нават самае найменшае зашчэненне дзейнічае на яе прыгнэтална. Пасадкавую яму робяць неглыбокаю — 35-40 см. Азотыя ўгнаення пад абляпіху ўвогуле не ўносяць, таму што расліна дзякуючы сваім бягальчым асаблівасцям здольная выкарыстоўваць азот з паветра. Пры пасадцы ўносяць 150 г суперфасфату і каля 100 г сульфату калію; калійныя ўгнаення, якія змяшчаюць хлор, лепш не выкарыстоўваць, а жменька попель будзе нялішній. Дрэўцы абляпіхі размяшчаюць праз 2-3 м.

Пры пасадцы актыніды, лімонніку, барбарысу і іншых малараспаўсюджаных культур выконваюцца тыя ж патрабаванні, што пры размяшчэнні ягадных. Пасадкачы ямы робяць 50х50 см, глыбіня 35-40. Норма ўнясення мінеральных ўгнаенняў пры пасадцы — 100-150 г на расліну. Арганіка ўносіцца з разліку 10-12 кг на пасадкавую яму. Калі ў садавода няма арганічных ўгнаенняў у дастаткова колькасці, перагнаў або кампост лепш выкарыстаць у якасці мульчы. Актыніды і лімоннік не любяць свежага ці напалову перапражлага гною.

Сабралі — захаваем

На магчымую працягласць захоўвання прадукцыі саду ўплываюць і летняе надвор'е, і стан, і ўзрост дрэва. Для працяглага захоўвання адбіраюць толькі здаровыя, добра афарбаваныя яблыкі і грушы сярэдняга памеру. Буўныя плады хутка даспяваюць, таму іх захаваюць асобна. Знятыя плады нельга трымаць на сонцы. Іх асцярэжваюць укладваючы ў тару, перакладваючы кожны слой стружачкавымі дрэўцамі і ставячы ў склеп ці сховішча. Лепш захаваюцца плады, ахалоджаныя да тэмпературы захоўвання адрэзку і пасля збору. Таму дзён за 10-15 да закладу пладоў склеп ці падвал ахалоджваюць уначы час і ў перыяд пахаладання.

Нельга захаваць яблыкі і грушы з агароднямі і бульбай. Драўляныя сярнікі ці кардонныя каробкі размяшчаюць у асобным памішанні з тэмпературай ад мінус 1 да плюс 4 для яблыкаў і ад +1 да +2 градусаў для груш. Тэмпература захоўвання залежыць ад асаблівасцяў гатунку.

Ажына — сястра маліны

«Ці варта абразаць увосень ажыну гэтак жа як і маліну?» — пытаецца наша чытка Алена Пятроўна з Мінска. Ажына, як і маліна, шматгадовы кустарнік, які мае шматгадовыя каранні і надземныя парэсткі, якія жывуць 2 гады. Аднагадовыя парэсткі з'яўляюцца з чырванаватым адценнем, двухгадовыя — чырванакарчыненыя. Парэсткі больш магнутыя, тоўстыя, калючкі крыху выгнутыя і больш трывалыя, чым у маліны.

Парэсткі, якія выраслі ў першы год, падвзваюць да шпалеры, на другі год яны даюць ураджай. Каля асновы расліны зноў вырастаюць аднагадовыя парэсткі, якія падвзваюць да шпалеры ў форме веера, пакайчына адлегласць паміж імі такім чынам, каб можна было лёгка зрабіць ягады, а для лістоў было дастаткова святла, каб парэсткі не чапіралі і не перашкаджалі адзін аднаму.

Пасля збору ягад усе парэсткі, якія адпалодзілі, зразаюць каля самай зямлі, а маладыя знімаюць са шпалер, каб іх не паля-валі снег, і прышыльваюць да зямлі. Калі новых парэсткаў пачаюць пакайчына на плоданашэнне частку старах. Расліны зямстойкай гатункаў (Флінт, Агаван) на зіму не ўкрываюць, а восць ты, якім страшны мороз, уцяпляюць яловымі лапкамі ці зямлёй. У перады-моўе пажадана абраваць лісты, таму што іх, часцей за ўсё, зімоўчы шкіднікі.

Навошта ў ажыны і маліны ўвосень прышчыкваць верхавінку? У жніўні, у канцы перыяду вегетацыі, прышчыкваюць верхавіны спыненне рост парэстка, а пажыўныя рэчывы размяркоўваюцца па патрэбных каналах. Гэты прыём садзейнічае лепшай перазімоўцы. Бо звычайна да перыяду марозу верхавінка не заўсёды паспявае адраўнець, яна мяккая і травяністая і часцей за ўсё падмярае. Есць яшчэ адзін прыём, які дазваляе павялічыць ураджай на 10-15 працэнтаў, гэта абразанне верхавіны ажыны і маліны вясной. Звычайна яны ў маразы падмяраюць, таму зразаюць да здаровай часткі.

Вясной, калі ажыну ўкрывалі, укрыцце знімаюць. Чым раней пасля раставання глебы парэсткі ажыны падвзваюць да апоры, тым менш яны параждаюць хваробамі, але павялічваюцца верагоднасць падмярзання кветкавых пупышак. Таму пажадана накрыць шпалеры плён-кай ці спанбондам. Перад падвзваннем да апоры праводзяць фарміруючую абрэзку. Адначасова зразаюць зламаныя, сухія і вельмі доўгія парэсткі.

Яблыкі гатункаў Пепін шафранны, Уэлсі, Паўночны сінал лепш захаваюцца пры тэмпературы -1 градус, а Антонаўка звычайная — пры тэмпературы плюс 3-4 градусы. Большасць гатункаў яблыкаў і груш добра захаваюцца пры тэмпературы, блізкай да нуля.

Многія гатункі яблыкаў добра захаваюцца ўпакаванымі ў поліэтыленавы плёнка, якія выкарыстоўваюцца для харчовых прадуктаў. Лепш за ўсё ахалоджаныя плады ўкладваюць у пакеты з тонкай плёнкі, якія потым звязваюць ці за-лаіваюць і змяшчаюць у сярнікі. Калі для вырабу пакетаў выкарыстоўваюцца тоўсты поліэтылен, у пакетах робяць некалькі адтулін. У пакеце ўкладваюць 1-3 кг пладоў. Аднак у такіх гатунках, як Антонаўка звычайная, пры захоўванні ў пакетах скурка бурэе і пачынае набываюць дрэнны знешні выгляд. Каб пазбегнуць гэтага, яблыкі перад упакоўкай за-гортаюць у сурвэтку, насычаную вазелінавым маслам. Так робяць і з буўнымі пладамі. Вынутыя са склепа ці сховішча яблыкі і грушы, каб не пабуралі, спачатку пераносяць у халаднаватае, а ўжо затым у цёплае памішанне.

Знаходзім выйсце
Бывае, што садаводы, якія не маюць склепа ці іншага спецыяльнага сховішча, захаваюць яблыкі ў дачным доміку ці ў непрыстасаваным для захоўвання пладоў памішанні. Часта здараецца, што пры рэзкім пахаладанні ў канцы лістапада ці ў снежны саборы ураджай падмярае. Што робіць, калі яблыкі марожаныя, ды і пасля адтаівання яны хутка страчваюць смак?

Зрабіце наступным чынам: плады папастова раз-марозыце, для гэтага ўнясьце іх у цёплае памішанне, але не ў тазіку, а ў закрыйтай кардоннай каробцы, затым адліньце сок. Марожаныя яблыкі добра аддаюць сок. Цікава, што нават з кіслых яблыкаў атрымаецца цудоўны асважальны сок, салодкі на смак. З адзіноцкага соку можна прыгатаваць віно ці сідэр. Віно атрымаецца цудоўнага залацістага колеру.

Агрэст і парэчкі

«У нашым садзе агрэст і парэчкі растуць гадоў востем, можа, не варта та доўга вырошчваць гэтыя яблыкі на адным месцы, тым больш што традыцыйна іх змяшчалі?»

М. Лагун, Салігорскі раён.

Агрэст і парэчкі

«У нашым садзе агрэст і парэчкі растуць гадоў востем, можа, не варта та доўга вырошчваць гэтыя яблыкі на адным месцы, тым больш што традыцыйна іх змяшчалі?»

Пры добрым доглядзе ахаве расліны ад шкіднікаў хваробай агрэст на адным месцы можа расці да 15 гадоў, толькі ж гадоў сва будоўля дадаваць беляя парэчкі. Чорныя парэчкі на адным месцы больш як 10-12 гадоў не варта вырошчваць. Хоць у некаторых гаспадароў чорныя парэчкі таксама растуць на адным месцы гадоў 15 і даюць выдатны ураджай. Праўда, многія залежыць ад глебы, дзе растуць гэтыя культуры, і вядома ж, ад догляду.

Калі вам падобаюцца гатункі вашых культур, можна ўжараніць адраўняць чаранкі, якія зразаюць толькі са здаровых раслін.

«Ці можна вырошчваць яблыкі, прышчыпленыя на карлікавай прышчыпле (подоў), ці нас у участку высокі ўзровень грунто-вых водаў?»

М. Сідаровіч, Віцебскі раён.
Яблына на слабораслой прышчыпле добра расце і пладаносіць, калі ўзровень грунто-вых водаў не бліжэй чым 1,5 м ад паверхні глебы.

Калі ўзровень грунто-вых водаў вышэйшы, для дрэва трэба зрабіць узгорчак і выса-дзіць яго ў гэту ўзвышанасць, вышыня якой павінна быць не менш як 0,5 м.

Калі суха, дрэва трэба паліваць, а пасля палівы глебу за-мульчыраваць.

«Я да іх стаўлюся неяк кансерватыўна. Лічу, што яны нікому добраму дзейць не навучаць. Але дзеці любяць страшылікі. Асабліва сумнасьця. Калі я чытаў лекцыі па беларускім фальклору (1988-1997), праці студэнтаў даваць мне праклёны і страшылікі. І быў здзіўлены, калі адна студэнтка-мінчанка, якая працавала ў дзіцячым садку, дала мне тэксты на беларускай мове. Ну, ці не цікавая сваёй незвычайнасцю такая страшыліка (а можа проста гумарэска):

Дзеда старэнькі Паішоў у лясок, Дзеда старэнькі Прышоў на пянёк. Выбуў! Доўга над лесам Ляталі штаны — Гэта праякляе Рэка ваіны.

Мяне заўсёды расчульвалі песьні ў казах. Яны нейкія вельмі сентыментальныя, быццам разлічаны, каб малое пахкадала перасанжам, што трапілі ў бяду.

У казкі каза прасіцца ў сваіх казлятак, каб адчынілі: Дзяткі, казлянятачкі, Я ваша мама. Чух дадоמו прыйшла, Малачка прынесла. Паўны цыма малачыцы. Думаю, што тут бодлей спагад-насці, у дзіцячым, светлых паучуццяў, чым у страшыліка: Маленькі малчык Нашёл пулемёт, Большы в деревне Никто не живёт.

Ну, скажы праўду, чаму могуць навучыць такія «творы»? Думаю, што нікому добраму і гуманнаму. Не так сабе на радзінах беларусы жадаюць немаўляці тры долі ўзяці: хлебаўно, сальваю, здаровайую. Толькі калі змалку ў душу дзіцяці будзе закладзена тое, што вучыць яго добраму, светламу, спагаднаму, і будучым народзіць Чалавека, народзіць тую асобу, якая будзе думаць не толькі пра сябе, але і пра іншых. Усяму гэтаму выдатна вучыць наш дзіцячы фальклор. Таму і кажу, што лепшыя ўзоры трэба збіраць, друкаваць, каб выхаванне ма-ладага пакалення ішло на высокім педагагічным узроўні, каб яно расло здаровае, вясёлае, радаснае, каб любіла бацькоў сваіх, суседзяў, усіх добрых людзей, каб думала, як не параждаць жыць іншым, як дапамагаць слабішым, як шкадаваць усе жыццё на зямлі.

Сяргей ЧЫГРЫН.

СЁННЯ

Сонца	Усход	Заход	Даўжыня дня	Маладзіц.
Мінск	7.07	16.39	9.32	Місяц у сузор'і Скарпіёна.
Віцебск	7.07	16.25	9.18	
Магілёў	6.57	16.29	9.32	
Гомель	6.49	16.30	9.41	
Гродна	7.21	16.55	9.34	
Брэст	7.17	17.00	9.43	

30 кастрычніка

1728 год — 280 гадоў таму нарадзіўся Марцін Пачобут-Анцільскі, вядомы беларускі астраном і асветнік. Член Лонданскага каралеўскага таварыства, член-карэспандэнт Парыжскага АН. Адзін з арганізатараў Віленскага астранамічнага абсерваторыі, прафесар Віленскай акадэміі. Вызначны даследчык географічных каардынатаў Вільні, Гродна і іншых гарадоў. Яго імем названы адзін з кратараў на Месецы. Памёр у 1810 годзе.

1905 год — расійскі імператар Мікалай II падпісаў указ «Аб удасканаленні дзяржаўнага парадку». Маніфест абвясціў неадкладнае выданне свабоды слова, судоў, саюзаў, стварэнне Дзяржаўнай думы з закондаўчымі правамі і ўдзелам народных прадстаўнікоў ад усіх сааслоўяў.

«Перад мінулым хцілі глава, перад будучым — закасай рукавы». Генры Менкен (1880 — 1956), амерыканскі публіцыст.

КАША

Каша — крупа, звараная ў вадзе ці на малаце, папулярная страва на славянскім маляце («шчы ды каша — ежа наша»), у традыцыйнай культуры займала самае важнае месца ў ліку усіх рытуальных абрадавых страў. «Рытуальную» кашу варылі з зерня пшаніцы, проса ці грэчкі, і практычна ніколі не выкарыстоўвалі зерне жыта, часам кашу гатавалі з мукі і называлі заціркі. Каша з-за шматлікасіх выкарыстоўваемых гатункаў зерня заўсёды сімвалізавала пладаноснасць, дабрабыт і багачце.

У залежнасці ад абраду, рытуальная каша атрымлівала і сваю назву: Бабіна каша, куцця, калядная, Васілеўна, памінальная каша. У сваю чаргу гэта ж рытуальная каша дала назву калядным святкам, напрыклад, Бабіны кашы (8 студзеня), Пасная куцця, Шчодра куцця, Вадзяная куцця (асноўныя святочныя дні на Каляды).

Каша, якую гатавала бабка-павітуха (адсюль і назва — Бабіна каша), была абавязковай рытуальнай стравай, што павінна было забяспечыць нованароджанаму здароўе, а парадзісе — пладавіцтва.

Каша займала цэнтральнае месца і ў час вясялля. Яе падавалі на святочны стол і для гасцей, і для маладых, але для апошніх кашу падавалі ў адной талерцы з адной лыжкай. На